Vel certe. quid ueritatis dicta. nisi re
ficiende mentis alimenta credenda
sunt. que modis alternantib. mul
tipliciter differendo. ferculo oris offerimus.
ut inuitatu lectoris quasi connue nri fastidiu
repellamus. Q ui dū sibi multa oblata
considerat. qd elegantius decernit
assumat. Aliquando uero exponere
aperta hystorie uerba neglegimus.
ne tardius ad obscura ueniamus. Ali
quando aut intelligi uexta litteram
nequeunt. quia superficietenus accepta.
nequaquā instructione legentib. sed
errore gignunt. Ecce enī dicit. sub
quo curuante qui portant orbē, & de
tanto uiro quis nesciat. qd nequiquā
uanas poetarū fabulas sequit. ut mun
di molē subuehi gigantео sudore suspi
cet. Qui rursum pressus passionib. di
cit. Elegit suspendiū anima mea. & mortē ossa mea. Et quis recti sapiens
credat uirū tanti pconii. quē uidelicet
constat ab interno iudice pmia p pacien
tie uirtute recepere. decreuisse inter
uerbera suspendio uitā finire. Aliquā
do etiam ne forte intellegi uexta
litterā debeant. ipsa se verba litterе im
pugnant, dicit nanq. Pereat dies
in qua natus sū. & nox in qua dic
tū est. conceptus est homo.

Et paulo post subiecit. Occupet eā caligo. &
involuat amaritudine. Atq. in eiusdem
noctis maledictione subiungit. Sit
nox illa solitaria. Qui nimirum
natiuitatis diem ipso impulsu tempo
ris euolutus. stare non poterat.
quo igitur pacto hunc involui
caligine optabat. & elapsus iā
quippe non erat. & tamen si in tempu
natura sub sisteret. sentire ama
ritudine nequa quā posset. Con
stat ergo. qd nullomodo de die
insensibili dr. qui sensu p cuti
amaritudinis optat. Et si concep
tionis nox reliquis noctib. coniuncta dis
cesserat. quo pacto hanc fieri solitariā
exorat. que ut a lapsu temporis figi n potuit.
ita etiā nec a reliquarū noctiū coniunctio
ne separari. Qui rursū dicit. Usquequo
n parcis mihi. nec dimittis me ut glu
tiam salituā meā. Et tamen paulo
superius dixerat. Que prius tangere
nolebat anima mea. nunc pre angus
tia cibi mei sunt. Quis aut nesciat salituā facilius posse glutiri quā cibū. Qui
taq. se sumere cibū denuntiat. incre
dibile est ualde quo ordine glutire
posse salituā negat. Atq. iterū dicit.
Peccaui. quid faciā tibi o custos hominū.
Vel certe. consumere me uis peccatis ado

NY. Pierpont Morgan Lib., Ms. 764

conati sunt. Hinc saul dauid subditum
lanceā intorquendo psequit. Quia quē
magnis quotidie augeri uirtutū succes
sibus sensit. ultra se excrescere expauit.
Parvulus itaq; ē qui inuidia occidit. Quia
nisi ipse inferior existeret. de bono alte
rius nō doleret. Sed inter hec sciendū est.
quia quanuis pomē uitaū qđ ppetratur
humano cordi antiqui hostis uirus infun
dit. in hac tamen nequitia tota sua uis
cepa serpens conatur. exprimende mu
nde pestē uomit. De quo nimirū scrip
tū ē. Inuidia diaboli mors intrauit in
orbē terrarū. Nā cū deiectū cor luoris
putredo corruperit. ipsa quoq; exteri
ora indicant. quā grauiter animum
uesania instigat. Color quippe pal
lore afficit. oculi deprimunt. Mens ac
cendit. exembra frigescunt. Fit inco
gitatione rabies. in membris feruor. Cūq;
in tenebris cordis crescens absconditur
odiū dolore ceco tenebrat conscientia
uulnus inclusū. nil lętū de ppriis libet
quia tabescentē mentē sua poena sau
ciat. quā felicitas torquet aliena. Quan
to q; exterius operis in alterū fabrica du
citur. tanto fundamentū mentis luide
profundius suffodit. ut quo alta ad meli
ora pparat. eo ipsa deterius ruat. Qua
runa uidelicet etia illud destruit. qđ
melius utrib. profecto opere surrexisse pu
tabat. Nā inuidia cū mentē tabescere
cunctaq; que inuenerit bene gesta consu
mit. Vnde bene p salomonē dicitur.
Vita carniū sanitas cordis. putredo ossiū
inuidia. Quid enī p carnes nisi infirma
quedā ac tenera. Et qd possit. nisi for
tia acta signantur. Et replet uq; contin
git. ut quidā cū uera cordis innocentia in
imillissimis utrib. infirmi uideant. quidā
uero iā quedā ante humanos oculos ro
busta exerceant. sed tamen erga alio rum
bona. mus inuidie pestilentia tabescunt.
Bene ergo dicit. Vita carniū sanitas cor
dis. Quia si mentis innocentia custoditur.
etia si qua forte infirma sunt. quandoq;
roborantur. Et recte subiungit. Putredo
ossiū inuidia. Quia p luoris uitiū. ante
dī oculos pereunt etia fortia acta uir tu
tū. Ossa quippe p inuidia putrescere ē.
quedā etia robusta deperire. Sed cur
hec de inuidia dicamus. si nē etia qualit
eruatur intueamur. Difficile nanq; ē.
ut hoc alteri nō inuideat. qđ adipisci al
ter exoptat. Quia quicqđ tēporale p
cipit. tanto fit minus singulis. quanto
diuidit immultis. Et ideo desideran
tis mentē luor excruciat. quia hoc
qđ appetit aut fundit⁹ alter accipiens
adimit. aut a qua intimate restringit.
Qui ergo luoris peste plene carere desi
derat. illā hereditatē diligat. qua
cohereditū numerus nō angustat. quę
eē omib. una ē. et singulis tota. Quę

M. 764, f. 107

NOT TO BE REPRODUCED WITHOUT
EXPRESS PERMISSION OF THE TRUSTEES OF
THE PIERPONT MORGAN LIBRARY

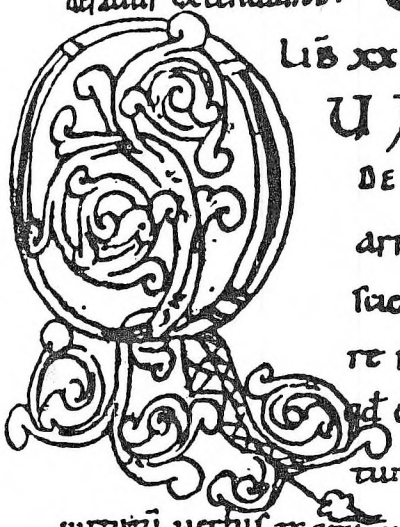
quia dñi crudelitatē necis appetit. / redēptionis grām ꝓpheravit. Hoc igit̄ modo belu quoq; dicere non bene bo na rep̄hendit̄. / quia inhis que uere loquit̄. / arroganter inflatur. Qui cam specie arrogantiū signat. / que persensū rectitudinis intumoris uerba se elevat. Sed quid ꝙ̄ ꝙd tres amicos reconciliar̄ per septē sacrificia divina uox p̄cepit. / belu uero sub unius tantūmodo sententia increpatione dereliquit. / nisi ꝙd non nūquā heretica divine gr̄e largitate pfusi. / adunitatē sc̄e ecc̄le redeunt. Quod bene ipsa amicorū reconciliatione signat̄. / ꝓquib; tamen beatus iob exora re p̄cipitur. / quia nimirū hereticorū sacrificia accepta dō ee nonpossunt. / nisi p eas universalis ecc̄le manibus offerant̄. / ut ea is mertus remediū sa lutis inveniant. / quā uerborū suorū iaculis inpugnando feriebant. Unde a septē p eas sacrificia memorant̄ oblata quia dñi septiformis gr̄e spm confitentes accipiunt. / quasi septē oblationib; expiantur. Hinc iohannis apocalyp si p septenariū ecc̄larū numerū universalis ecc̄la designatur. Hinc psalmo nē desapientia dicit̄. sapientia edi ficavit sibi domū. / excidit colūnas sep tē. Ipso ergo sacrificiorū numero re conciliati hereticiqui prius fuerint exprimunt. / qui perfectione septifor mis gr̄e non nisi redeundo iungunt̄. f Bene aūt tauros ipse & arietes obtulisse describuntur. In tauro quippe cervix superbie. / in ariete aūt ducatus gregū sequentiū designatur. Quid itaq; est ꝙd tauros arietesq; mactant. / nisi eorū superbū ducatū interficere. / ut de se humilia sentiant. / & post se corda innocentiū iā n̄ seducant. C cruce enī tumenta abecclē universi tate resilierant. / & infirmos post se pplos quasi sequentes trahebant greges. Veniant igitur ad beatum iob. / idē revertant̄ ad ecclam. / & sep tenario sacrificio tauros & arietes mactandos offerant. quia ut universali ecc̄le coniungantur. / humilitate intervenient interficiā. quicquid prius timidū de superbo ducatu sapi ebant. Belu vero qui nunc gl̄e amatores signati sunt. & iā intra scām ecclam constituta. qui ea que recte sentiunt humiliter ꝓferre contēp nunt. / nequaquā p sacrificiū recon ciliari p̄cipit̄. / quia arrogantes quidē sed tamen fideles. p eo ꝙd iā intus sunt. / per septē sacrificia revocari n̄ possunt. Quos tamen sub belu species sententia divina redarguit. atq; mos nonveri tatis sententias. sed elationis mentē

NY. Pierpont Morgan Lib., M.765

New York, Pierpont Morgan Lib., M. 765

21.

dorsaus excudamus. ¶ Explicit lib xxvi. incip. xxvii.

Quis quis de magnis dictis arrogantiam sumere suorum mentem pauidet. nec tamen debet nec hoc quod eorum sanctus alium timere uniuersi. nec uitiorum uerbis mortis uicia colligat. & in eo quod loquendi notitiam assequitur. uitiendi se impetus transfigat. Nos namque cum foras dicere audimus. sed tamen deductis foribus timere conspicimus. quasi doctrinae horum ingressi. despiciis rosas attingimus. Discreta ergo nobis sollicitudine opus est. excarpere quod redoleat. & cauere quod pungat. nisi forasse impudenter doctorum flos legitur. mentem legentis manus morum spina lacerauit. Helui namque doctus & arrogans profert aliquando quod olet. aliquando quod pungat. Sic igitur sumendum de cuius doctrina quod fragrat. ut tamen sollicite cauendum sit de elatione quod uulnerat. qui quidem multa sua parum moraliter intulit. sed in uerbis sequentibus. ad sola se prophetae archana sustulit. Imago enim a moralitatis decore. ad prophetae summa conscendit. Nec mirandum. quod uir arrogans. impleri prophetico spiritu potuit. cum saul etiam in numero prophetarum fuit. Sed hoc de saule aut dicamus. cui excussione angeli accepisse uerba rationabilia extasina nouerimus. Sed sicut irrationabile animal rationem perdidit. nec tamen ad primationem naturae rationalis accessit. ita saepe quilibet indignus sacra uerba per prophetae spiritum accipit. sed tamen ad proficiendi scientiam gratiam non pertingit. ut ea supra se loquendo eminent. et infra se uiuendo corruat. Unde nunc bene redemptoris nostri aduentum humiliter non humilis conspicat. et cum prophetando praedicat. quae clausis moribus impugnat dicens. ecce dominus excelsus in fortitudine sua. et nullus ei similis in legis laboribus. Nisi dicat. qui humilis uidebitur in infirmitate. excelsus manet in fortitudine. paulo hoc cum attestante quidam. quia etsi crucifixus est. ex infirmitate. sed uiuit ex uirtute dei. De quo recte subiungit. nullus ei similis in legis laboribus. Legis labor moyses. legis labor iosue. legis labores cum prophetis. legis labores cunctos dicere possumus. quos ex lege admonuisse recta populum scimus. Sed huic mediatori in legis laboribus similis nullus est. quia ipse gratuito uocatos. expectatos ad innocentiam reducit. et ex his quae uitia semetipsis experta sunt. praedicando alios reducit. Redemptor autem noster homo sine peccato est. filius

Nr. 683. Gregorius Magnus, in Job. 10. Jahrh.

(1/2 natürl. Größe) aus: Hiersemann Kat. 578 (1927) Nr. 683

M. Pf. M. Pf.

Von ganz ausserordentlichem Interesse ist der Initialschmuck. Jedes der 13 Bücher enthält eine mehr oder weniger grosse Eingangsinitiale, drei davon eine einfache Capitalis Rustica in Rot, die übrigen zehn bieten äusserst wertvolle frühe Beispiele romanischer Pflanzen- u. Tierinitialen. Die Stücke sind in verschiedener Grösse (3,5 bis 11 cm hoch) in roter (stellenweise leicht verblasster) Federzeichnung, z. T. auch auf gelbem Grund, wobei Buchstabenkörper u. Ornament weiss auf dem Pergament aufgespart bleibt. Wir heben besonders hervor:

80 —

Bd. I, Fol. 21 v.: Initiale S (3,5 × 2,1 cm), die beiden Enden in kleine phantastische Tierköpfe auslaufend, aus deren Rachen breite, die Mitte füllende Ranken ausgehen bzw. sich zurückschlingen.

36 —

Bd. II, Fol. 1 r.: Initiale P (8,5 × 4 cm). Etwas verblasst, Schaft aus zwei durch Bandwerk zusammengehaltenen Stücken, Kopf mit reicher Füllung in Ranken- u. Weinblattornament.

12 —

Bd. II, Fol. 19 r.: Initiale H (9,2 × 5,5 cm). Die stattlichste Kapitale des Kodex, besonders schön in dem breiten, freien Wurf des schneckenförmig das Innere füllenden Rankenwerks.

15 —

Bd. II, Fol. 35 r.: Initiale J (8 cm hoch). Tierinitiale. Stilisierter Vogel, im Profil gegeben, den Kopf senkrecht nach oben erhoben, das untere Flügelende sowie die Zunge des geöffneten Schnabels in kleine Ranken auslaufend. Sehr schönes Stück.

16 —

Bd. II, Fol. 92 r.: Initiale P (11 × 5,5 cm). Eines der weniger ausgebildeten Stücke, der verhältnismässig schwache Buchstabenkörper von breitem, nach aussen weit ausgreifendem Rankenwerk umgeben. M. gelber Grundierung.

14 —

Bd. II, Fol. 106 v. u. 128 r.: Initialen D u. B (4,1 × 3,8 bzw. 7,5 × 4,5 cm). Harmonisch in sich abgeschlossene, auch farbig sehr anmutende Stücke.

Wie die meisten uns überkommenen frühen Manuskripte dieses Werkes (vgl. Codex Baluze, Cod. Bellovacensis, Cod. Corbeiensis u. die beiden Codices Laudunenses) enthält auch der vorliegende Kodex nicht sämtliche Bücher der Moralia. Bd. 1 enthält Buch 1—5, Bd. 2 Buch 23—30. In diesem Zustande dürfte sich der Kodex bereits befunden haben, als ca. 1400 der Vermerk: „Codex scē Marie V. in Amorbach" auf Fol. 1 v. des ersten Bandes eingetragen ward, möglich auch, dass die übrigen Teile in den Stürmen des Bauernkrieges u. der Schwedeneinfälle, während deren das berühmte unterfränkische Benediktinerkloster zweimal völliger Zerstörung anheimfiel, abhanden kamen. Aus den vorhandenen 13 Büchern fehlen 5 Blätter, u. zwar in Bd. I je 1 Blatt zwischen Fol. 16/17 u. 53/54, in Bd. 2 zwischen Fol. 65/66, 130/131 u. 141/142. Die Verluste im Text betreffen Buch I, Kap. 24—27, Buch III, Kap. 16—19, Buch 26, Kap. 33—36, Buch 30, Kap. 3 u. 15—18. — Textkritisch zeigt der vorliegende Kodex verschiedene, im wesentlichen die Orthographie u. Wertstellung betreffende Varianten zu dem in Miques Patrologia (Bd. 75 u. 76) gegebenen Wortlaut.

5 —

80 —

Auf der ersten Seite (weiss) des ersten Textblattes befinden sich mehrere Einträge, darunter in gleichzeitiger Hand das „Vigilate omnes" und die „Tria Miracula" mit ihrer Musik in Neumen. Ferner ein lateinisches Gedicht in 34 Zeilen an Job, beginnend „Hue fuit in terra vir nomine Job venerandus", auf dem alten gleichzeitigen Schmutzblatt am Ende desselben Bandes etwas Musik in Neumen. Besonders originell ein Eintrag a. d. 15. Jahrh. auf der letzten Textseite des ersten Bandes (Fol. 107 v.), der in 10 Zeilen ein Geschichtchen eines frommen Anachoreten erzählt: „Quidam anachoreta sedebat in speles iuxta Coenobium", welcher von den Mönchen gezwungen wurde, zu ungewohnter Zeit zu essen. Dem 2. Band sind zwei Pergamentblätter beigeheftet, anscheinend Teile eines Briefes (bzw. e. Predigt, an ein Mitglied der Anicianischen Familie zu Rom gerichtet. Beide Bände unseres Manuskriptes befinden sich in ausserordentlich guter Erhaltung.

5 —

Der Vorbesitzer dieser Handschrift u. einige grosse Handschriftenkenner u. Paläographen Englands haben diese Handschrift etwa auf 950—980 angesetzt. Um ganz sicher zu gehen, habe ich das Manuskript zwei der ersten paläographischen Autoritäten Deutschlands zur eingehenden Prüfung vorgelegt. Beide stimmen darin überein, dass das Ms. im letzten Drittel des 10. Jahrh. geschrieben sein dürfte, und zwar scheinen sie einer Gruppe von Handschriften nahezustehen, die unter Erzbischof Willigis von Mainz (775—1011) entstanden sind.

00 —

684 **Gregorius der Grosse** (590—604), Expositio in Job seu Moralia. Bruchstücke einer lat. Pergt.-Handschr. des X. Jahrh. Fol. 5 Bl. enthaltend von Buch 26 u. 27 mehrere zusammenhängende Partien, Migne, Patrol. lat., vol. 76, col. 394—405 u. 436—446. 1100 —

Doppelblatt, 4 Seiten, aus Buch 27: Migne 436 A—440 C.
Loses Schlussblatt von 27: Migne 443 B—446 (oben sind 6 Zeilen weggeschnitten).
2 lose Bl. aus 26: Migne 394 D—397 u. 402 C—405 A; unten 4 Zeilen weggeschnitten).
Der Kodex wurde frühzeitig auseinandergenommen u. manches Blatt an Buchdeckeln befestigt, konnte also weder Ewald noch De Lisle, L. Hartmann u. a. bekannt sein. Die einst verklebten Seiten lesen sich aber fast so gut wie

0.90.

Clemens XI. (1700—21), opera omnia. Acc. Vita Clementis XI. Mit 10 Taf. Fol. Francof. 1729. Gepresster Schweinsldrbd. mit Schliessen. 12 —

Die Tafeln enthalten Darstell. v. Medaillen.

— bullarium compl. bullas, constitutiones, chirographa et brevia memorabilia. Mit 10 Kupfertaf. Fol. O. O. (Frankfurt?) 1729. Ganzpgtbd. 15 —

— homiliae hactenus habitae ad pop. Rom. gr. et lat. factae. Ed. J. Sagvene. C. effig. Tolosae 1706. Hldrbd. 305 pp. 16 —

Clemens XIII. (1758—69), Constitución apostólica en la qual se aprueva de nuevo el Instituto de la Compañia de Jesús. Romae 1765. 4. 14 —

Constitución „Apostólicum pascendi". Reimpr. en Sevilla en la Imprenta de J. Padrino en lat. y castell. No citado por Hazañas y la Rua, la imprenta en Sevilla.

Clemens XIV. (1769—74), lettere ed altre opere. 2 voll. Firenze 1834. Hfrzbde. mit Rückenvergoldung. 5 —

— Delso, A., relacion de las exequias, que a la memoria de N. SS. P. Clemente XIV. celebro la prov. de los S. S. Doce Apóstoles de la Orden de S. Francisco en la Iglesia de su Conv. grande de Jesus de la ciud. de Lima. W. 1 plate. 4to. (Lima) 1776. — Tena, L. R., oracion funebre en las exequias de N. SS. P. Clemente XIV. de feliz memoria celebradas . . . en Lima. 4to. Lima 1776. Vellum. 29 and 40 ll. 80 —

I. Not in Sabin. Medina, impr. en Lima 1407. II. Not in Medina. Rare impression.

*Cornelius (251—53). — Liber Miraculorum Minivensium S. Cornelii Papae. Beitrag z. flandrischen Kirchengeschichte hrsg. v. W. W. Rockwell. Mit 1 Taf. Gött. 1925. 5 —

(83) Gregorius der Grosse (590—604), moralia in expositionem Beati Job lib. 1—5 et 23—30. Lateinische Pergamenthandschrift westdeutschen Ursprungs. X. Jahrh. 2 Bde. in Kl.-Fol. (29,5×22 cm.) 107 u. 148 beiderseitig beschriebe Blätter, regliert, 2 Kolumnen zu 30, 32 u. 31 Zeilen. Überschriften in kleiner Capitalis Rustica, Text in karolingischer Minuskel. Mit 10 frühromanischen Initialen aus Ranken- u. Tierornament in roter Federzeichnung auf gelbem Grunde, einige davon in besonders reicher und schöner Ausführung. Mit Buchnummern am oberen Rand in roten arabischen Ziffern. Altimitierte Holzdeckelbde. mit Schweinslederrücken u. Bünden, schwarzem Titelaufdruck u. blindgepresster Bordüre längs den Buchdeckeln. Mit Schliessen. In die Vorderdeckel eingeklebt das herald. Exlibris Bateman of Middleton Hall in the County of Derby. 22 000 —

Vgl. die Abbildung auf Tafel IV.

Dieses höchst ehrwürdige frühmittelalterliche Manuskript muss, nach dem Schriftcharakter zu urteilen, in dem Zeitraum von 950—980 geschrieben sein. Die Schrift des ersten Bandes ist dünn und leicht geneigt, der zweite Band, von einer anderen Hand geschrieben, zeigt kräftigeren, aufrechteren u. etwas grösseren Duktus. Im übrigen ist der Schrifttypus derselbe, eine klare, regelmässige, gut lesbare karolingische Minuskel westdeutschen Charakters; die Wörter sind durch kleine Zwischenräume voneinander getrennt, Abkürzungen finden sich verhältnismässig wenige. Am unteren Rande der letzten Seite einer jeden Lage die „Heftnummer" in römischen Ziffern von derselben Hand. Die arabischen Buchnummern in Rot am oberen Rand jedes Blattes wohl etwas jüngeren Datums. Hie u. da kleine Einfügungen bzw. Bemerkungen an den Rändern, teilw. gleichzeitig, z. T. auch a. d. 15. Jahrh.

Antiquariat K. W. Hiersemann, Kat. 578 (1927) S. 126.
(Mikrofilm der StBi München).

M.765 f.48

Q pdiçerũ ualde esse quis abnegeꝛ. cum
rum apastoribus tarrima quã çlestia
gliamus uidet. Sed nap hec inmissa sus.
sut superius diximus mortes ꝑsidenũ
uita subditoꝝ merita disponunt. Occul
e nãq; ecsponit ꝓpetraiç culpç exiguis.
ut praua et apastorib; exempla ꝓbeantur.
quatinus iusto iudicio usqui deus di super
bus exorbitat. unita qua gradiuꝛ cũi ꝓ
ducatũ pastoris offendat. Unde ꝓpphe
ã quoq; ꝓnunciantis studio dicit. nonna
lachrimis uoꝝ obscurentur oculi eoꝝ ne
unquam cordis eoꝝ semp uacuna. ꝓ esi
dicat, quihumane uitç actionib; quasi ꝓiu
dicibus operib; ꝓsumit. uerumtamen lucẽ ñ ha
bent. ut equi secum subditi iniquitatũ
suarũ onerib; premantur. omnẽ statim redem
ptor amittant. Qd factũ peulubio mu
dus nouimus. cũ ipso redẽptoris nri ad
uentu phariseoꝝ turba. atq; sacerdotum.
augo lumine mentis oculos cluserit. et ꝓ
ꝓpositoꝝ exempla gradiens. in infidelita
te tenebris populus erauit. Sed quam
rationabiliter possit. quomodo hoc inloco
dicit. qd regnare hypocrita dns faciat. ex
hacdqꝫ specialiter ꝓpphetia queritur
dicens. ipsi regnauerunt et non ex me.
principes extiterunt. et non cognoui.
ius enim recte sentiens dicat. quia facit dns
qd minime cognoscit. Sed quia scire di
applicet. nescire reꝓbare. unde
quibusdi quos reꝓbat dicit. nescio uos
unde sitis. discedite ame oĩs operarii
iniquitatis. et aliquando facere di est. id
qd fieri phibet trascendo ꝓmittere. unde
et regẽ egyptiorũ se obdurare asserunt.
quia iudicet obdurare permisit. iusto
modo hypocritas dns et regnare facit et
nescire. Facit sinendo. nescit reꝓbando.
Unde necesse est. ut ad omne qd inhaç con
cupiscẽt. prius uoluntas interna requi
ratur. Quã cũ humani cordis auris ꝓ
cipere appetit. sciat quia hec non uerbis
sed rebus sonat. Locus ergo regiminis
cũ regendus offertur. inse prius necesse
est. ut quisq; discutiat. si loco urita con
gruit. si abhonorit actio non dissentiat.
ne iustus omnii rector eo post morbu
lationẽ ꝓcer non audiat. quo ipsa quoq;
eius derepto tribulatio ornatu exordia
honoris ignorat. ☙ EXPLICIT
XXV. LIBRI XXVI.

INCIPIT LIBER XXVI.

IN LOCUTIONIBUS

Suis hoc arrogantes uiri ha
bere inter alia ꝓprium solent.
qd abaudientibus; suis neiquid
forte mordinatiũ dixerint
tunc requirunt. cũse laudabi
liter aliquid dixisse cognoscunt.
hec indelicet facium. non quo deiectus
suis ambigam. sed quo abaudientium
iudicio fauores queram. Nã inuenire

New York, Pierpont Morgan Lib., M.765

NY. P. Morgan Lib. M.765. f.53v

uestigia creaturā dicimus. quia p hæc
quę ab ipso sunt. sequendo imus ad ipsū.
Unde paulus ait. inuisibilia enim ipsius
facta sunt. intellecta conspiciuntur.
sempiterna quoq; uirtus eius et diuini
tas. Unde in libro sapientiæ scriptum est.
p magnitudinem enim creaturæ et speciem.
potest intelligibiliter creator uideri.
Omnia enim nr̄ peccato suo exterius sparsę.
nec dū ds̄ sicut est innotescit. sed dum
factura suæ decus foras proponit. quasi
quib; da nobis manib; innuit. et quæ
imus sequam ostendit. ac muro modo
ipsis formis exteriorib; nos ad interiora
p ducit. innuit immensa admiratione
qđ quod est. mira exterius ostendendo
qđ non est. Hinc enim desapientia scrip
tum est. imus ostendit se illis hilariter.
ac omni prudentia occurrit illis. Uiæ
quippe ad creatorem sunt. opera consi
derata creaturę. Quę dū facta cernimus. potentiam factoris miramur.
Inuisus uius asapientia omni nobis pru
dentia occurrit. quia factoris nobis
uirtus inquirenda proponit. omne
qđ mirabiliter factum uidetur. et quod
se uertit anima. si uigilanter intendat. in his de ipsis dm̄ inuenit. p quę
reliquit. eius q potentiam exterorum
rursum consideratione cognoscit. quos
amore deseruit. ac p quę puerse cecidit.
p hæc conuersa reuocat. Ubi enim lapsi
sumus. ibi incumbimus ut surgamus.
et quasi ibi surgendo manum considera
tionis figimus. ubi pede amoris lubri
ci corruentes negligendo iacebamus.
Quia enim abinuisibilib; p uisibilia cer
nimus. dignum est. ut ad inuisibilia ipsis
rursum uisibilib; inmittam. utquo casu
anima uenit ad infima. eo gradu re
uertat ad summa. atq; eisdem quib; cor
ruit passibus surgat. dum sicut dictum
est. illa nos addm̄ bene considerata
reuocant. quę nos abeo male electa
diuiserunt. Helias itaq; ut uim consi
derationis admoueret. atq; ex corpo
reis rebus ostenderet. quanto sit homine
excelsior ds̄. bene intulit. suspice
cęlum et intuere. et contemplare ethera.
qđ altior te sit. Ipsis enim rebus crea
tis atq; corporeis agnoscimus. quan
tum ab creatoris nr̄i sublimitate dista
mus. quia p omne qđ cernimus ee
humiles admonemur. utquasi quędam
sit lectio mentis nr̄æ. species considerata creaturę. Dicat ergo. suspice
cęlum et intuere. contemplare ethera.
qđ altior te sit. Si peccaueris.
quid ei nocebis. Et si multiplicatę
fuerint iniquitates tuę. qđ facies

M 765 f 53

NOT TO BE REPRODUCED WITHOUT
PERMISSION OF THE TRUSTEES OF
THE PIERPONT MORGAN LIBRARY

NY. P. Morgan Lib. M. 765, f. 146

30

ꝓphetā admedū adducē. et aduen
tu redemptoris ihesu pugnę victoria
cōparatur. In dicare nobis phetia
studuit. qđ aduentū redemptoris nr̄i
contra diabolū illa sub gedeon duce
pugnæ victoria designauit. Talia
illic nimirū acta sunt. quę quia
magis usū pugnandi ꝗ anteā
ro amplius apphetandi mysterio n̄
recedunt. Quis enī umquā cū lagoe
nis et lāpadibus adp̄liū uenit. Quis
contra arma uenies. arma deseruit.
Ridicula nobis hæc ꝓfectoseruant. si
terribilia hostib; nonfuissent. Sed
victoria ipsa testante didicimus. ne
patui hæc quę facta sunt ꝓpendamus.
Gedeon itaq; adproeliū uenies. rede
ptoris nr̄i signat aduentū. dequo scrip
tū ē. tollite portas principes uras.
et elevamini portę æternales. et in
troibit rex glę. Quis ē iste rex glę.
Dns fortis. et potens. dns potens in p̄lio.
Hunc redemptorē nr̄m non solū opere.
sed etiā nomine phetauit. Gedeon
nāq; interp̄tat eruens in utero.
Dns enī nr̄ ꝓ maiestatis potentiā om
nia creū plectit. & tamen ꝓ dispen
sationis grām intra uterū uirginis
uenit. Quid est ergo eruens in
utero. nisi omps̄ ds̄ sua dispensatio
ne nos redimens. diuinitate cuncta
cōplectens. et humanitatē intra uterū
sumens. inquo utero et incarnatus
esset. et clausus non eet. Quia et
intra uterū fuit ꝓ infirmitatis sub
substantiā. et extra mundū pposen
tiā maiestatis. Qui adiam uero inter
pretē de iudicio iuste iudicantis fuit.
et ideirco de iudicio uocatē. quia alienu
agra redemptoris. iuste dāpnationis
meritū etiā innocabilū nominis trahunt.
Contra hos gedeon cū trecentis pergit
adp̄lium. Solet incentenario numero
plenitudo ꝓfectionis intelligi. Quid
ergo interducto centenario numero
designat. nisi ꝓfecta cognitio trinitatis.
Cū his quippe ad p̄dicationis bella des dns nr̄ adūsarios
cendit. qui possint diuina cognoscere. fidei destruct.
qui sciunt de trinitate quę ds̄ est cum his
ꝓfecta semper. Notandū uero est. quia 29
iste trecentorū numerus intrau tterā contī
netur. quę crucis speciē tenet. Cui
si supra transuersā lineā id qđ in cruce em
net adderet. non iā crucis species. sed
ipsa crux eet. Quia ergo iste trecen
torū numerus intrau tterā continet.
et ꝓ trau tterā sicut diximus species
crucis ostendit. non immerito inhis
trecentis gedeonē sequentib; illi design
nati sunt quib; dictū ē. siquis uult
post me uenire. abneget semetipsum.
et tollat crucē suā. et sequat me. Qui

x Vt enī hostes ad repellendi destruendiq; eent. n̄ de uicio repellentes. sed de iudicio

Morgan Library M.

M 765 f. 146

NOT TO BE REPRODUCED WITHOUT
PERMISSION OF THE TRUSTEES OF
THE PIERPONT MORGAN LIBRARY

M.765, f. 149r
Morgan Library

e.adhuc sitiunt. Nullus unquã
arit de saturare fastidiũ. Tanto unoq;
nto inde plus hauserit. Dns in euange
ustitiã. qm ipsi saturabunt. Vult
ustitiã. ut in summo ustitię rerũbu
ipsa uerbog ẽ. æterna nob desideranda
desiderẽt. ac potius. Et hoc omib; inco
unte. pmissã. desiderant. Lã tuũ ẽ esti
as. quę maioris pmiũ desiderio plus
necesse ẽ. Aplis definens xpi uirgine.
uersis. studius singularitatis meritũ
uirgo cogit quę di fit. qmodo pla
. Que aũ nupta ẽ. cogitat quę sit mun
pore æs ca ẽ. nec membris nec mite
usa tan castitatis. potest. sedentã
uis eni uirgo corpore uirgo sit spũ.
oculus aut auribus peccet aut lingua.
Deinde s. at io infecta. t immudia. t
bia. qmodo spẽ obtinere sciuate ẽ. Et si
n cogitat qmodo placeat uiro suo. qntũ
ustricta curis mundi rapiat. duolun
sse excusare n potest. qa uirgo facter.
di impedimus ac libera scolã qndã sci
posiri ut magnitudine equare mor
suane xpi nigũ. sitanius t leuius uis
ata una cura impendi nunc studeat

ricordiã aut pfecta uolo. æ sacrificiu uolo. in euangelio xpi uer
legum. bea misericordes. qm ipsi misediam ẽsequent. Sed hanc queso
cuncta uice tua anta matq; suscipiant. ille has partes. pte agant. ille thes
aurũ tuũ leuent in celũ. Illarũ sit esurientes alere cibo. uestire
uisitare languentes. pegrinos intectũ suscipere. recini spe pmii xpi
inpauperib; uenerari q dicit. quidiu fecistis uni ex minimis fratre
meis. m fecistis. Tibi ũ maxime dũ inpposito maturescat anim. abo
aliis occupationib; recedendũ ẽ. omne studiũ omisq; cũta ornat
dis moribus exhibenda. qbus ita debes uacare. ut tota occupare nõ te. ut
nec diutine te ee sentias. nec donũa. Nobilitatis ad hoc tantũ memin
ris. ut eũ claritate morũ generis scitute ẽtendas. æ eni nobilitate cor
poris. animi uirtute nobilit pficias. magisq; de illa nobilitate gloriet
quę filios di coheredes xpi facit. Ad quã si sep aspicias. diligendu credis
te habere qd maius ẽ. desine de eo gloriari qd mius ẽ. Omis illa polari
generis dignitas. illustre auctu sanguinis decus. ad animũ transfe
rat. Ille clarus. ille sublimis. ille nobilis sit. ille tunc integra nobilit
te sua seruare se putet. si dedignet seruire uicius. abeisq; superari
A quo eni quis superat. huius seruus ẽ. Q d eni hac animi seruitute u
dignius. q diue turpius. qua cũ meo aut dominat odiũ. aut regnat ui
uidia. aut cũ eni auaricia possidet. aut captũ ira tenet. l e cetera
sibi uendicant uicia. Non ẽ eni q d sibi aliqs de nobilitate generis blan
diat. si meliore parte sit famulus. Multo indignius ẽ mite seruire
corpore. Supfluũ ũ arbitror te monere quã p rea impcedendo debeas
ee. qua cura. cũ te etiã hoc secularis abinfantia honestas docuerit. facile
intelligas id multomagis in hac uita ee seruandu. qua maxime ee
secreta ee decet. Illud admoneo. ut ipsis qq; saluatoribus; que incubi

NY. Morgan Lib. M 765, f. 149r

MS M.765, f.149r

Photography: Joseph Zehavi.
Credit Line: The Pierpont Morgan Library, New York. MS M.765, f.149r

NOT TO BE REPRODUCED WITHOUT
EXPRESS PERMISSION OF THE TRUSTEES OF
THE PIERPONT MORGAN LIBRARY

pme ponis; Amen amen dico tibi. non cantabit
gallus. donec me ter neges; et aut discipulis suis.
Non turbetur cor uestrum. creditis in dm. et in me credite;
In domo patris mei. mansiones multe sunt;
Si quo minus dixissem uobis. quia uado parare
uobis locum; Et si abiero et preparauero uobis
locum. iterum uenio et accipiam uos ad me ipsum.
Vt ubi sum ego. et uos sitis. et quo ego uado scitis.
et uiam scitis; Dicit ei thomas. dne. nescimus quo
uadis; et quomodo possumus uiam scire. Dicit ei
ihc. Ego sum uia. et ueritas. et uita. nemo uenit
ad patrem nisi per me; Si cognouissetis me. et patrem
meum utique cognouissetis. et amodo cognoscetis
eum. et uidistis eum; Dicit ei philippus. dne. ostende
nobis patrem. et sufficit nobis; Dicit ei ihc. Tanto
tempore uobiscum sum. et non cognouistis me.
philippe. qui uidet me. uidet et patrem; Quomodo
tu dicis. ostende nob patrem; Non credis quia ego
in patre. et pater in me est; Verba que loquor
ame ipso non loquor.
in me manens. ipse fa
Non creditis quia ego
in. et pater in me est
Verbi gratia non loquor ab eo qui in me manet sed ipse qui in me manet facit opera. Non creditis quia ego in patre et pater in me est. Alioquin propter opera ipsa credite; Amen amen dico uob. qui credit in me. opa que ego facio et ipse faciet. et maiora horum faciet. quia ego ad patrem uado; Et quodcumque petieritis in nomine meo. hoc faciam. ut glorificetur pater in filio; Si quid petieritis me in nomine meo. hoc faciam; Si diligitis me. mandata mea seruate; Et ego rogabo patrem. et alium paraclitum dabit uobis. ut maneat uobiscum in eternum spm ueritatis. quem mundus non potest accipere. quia non

M. 869, f. 148r
Morgan Library
NY. Morgan Lib. M. 869, f. 148r

MS M.869, f.148r

Photography: Joseph Zehavi.
Credit Line: The Pierpont Morgan Library, New York. MS M.869, f.148r

NOT TO BE REPRODUCED WITHOUT
EXPRESS PERMISSION OF THE TRUSTEES OF
THE PIERPONT MORGAN LIBRARY

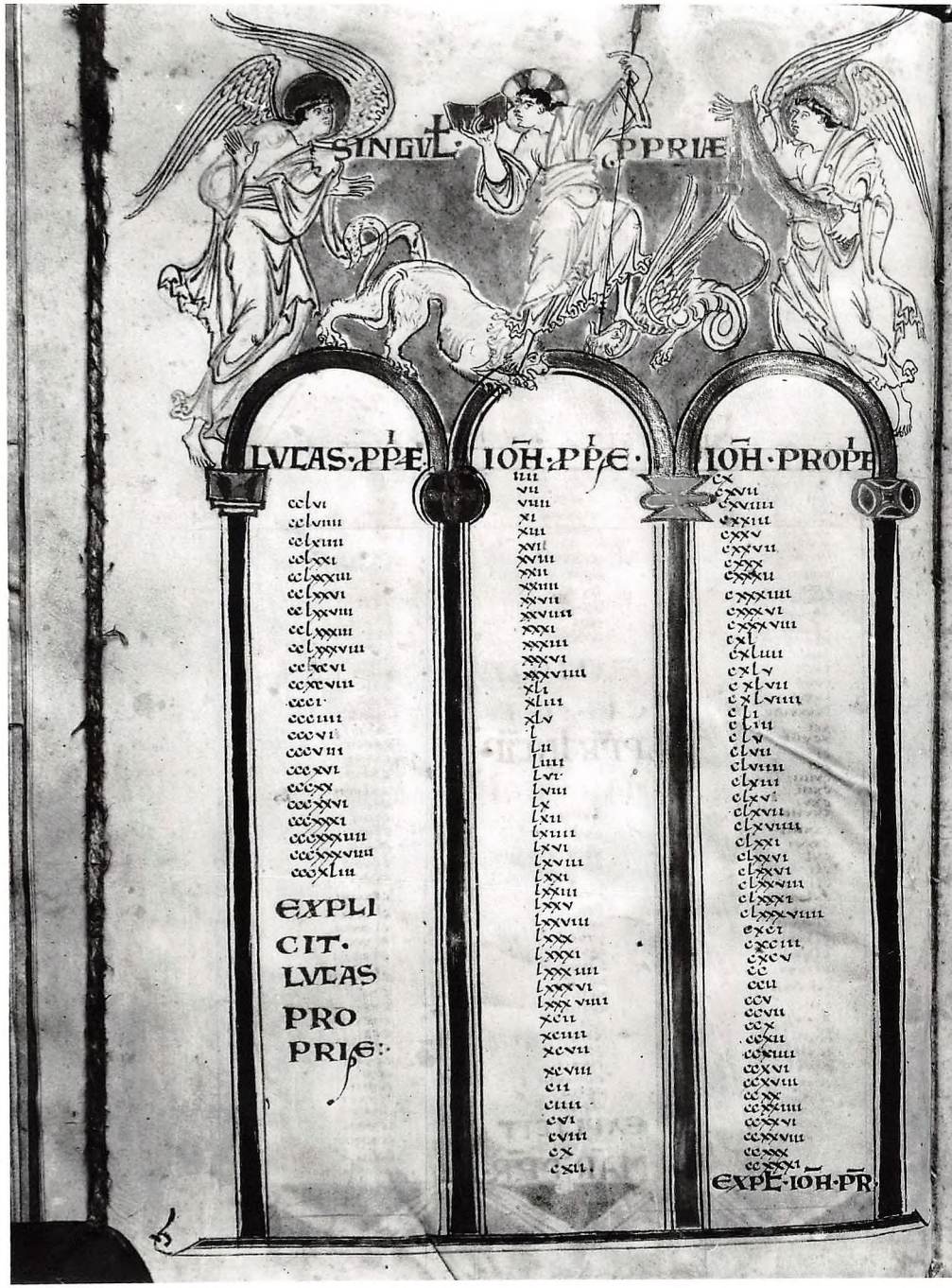
iudæor. ut tollerent corpus ihū. et p̄misit pilat. Venit
ergo et tulit corpus ihū. Venit aut̄ et nichodemus.
qui uenerat adih̄m nocte primū. ferens mixturam
myrre et aloes. quasi librās centum. Acceperunt ḡ
corpus ihū. et ligauerunt eū linteis cum aromatib;
sicut mos iudeis. ē. sepelire. Erat aut̄ in loco ubi cru-
cifixus est ortus. et in orto monumentū nouum. in q̄
nondum quisquā positus erat. Ibi ergo p̄pter parasce-
uen iudeor. quia iuxta erat monumentum. ubi
posuerunt ihm. Una autem sabbati maria mag
dalene. uenit mane cum adhuc tenebre essent ad
monumentum. et uidit lapidem sublatam a monumento.
Cucurrit ergo et uenit ad symonem petrum. et ad alū
discipulum quē amabat ihc. et dicit eis. Tulerūt dnm
de monumento. et nescimus ubi posuerunt eū. Exiit
ergo petrus et ille alius discipulus. et uenerunt ad
monumentū. Currebant aut̄ duo simul. et ille alius
discipulus. p̄cucurrit citius petro. et uenit prius
ad monumentum. Et cum se inclinasset. uidit linteamina
p̄posita. nontam introuit. Venit ergo symo
mentū. Et uidit linteamina posita. et sudarium introuit.
qd fuerat sup caput eius. Non cum linteaminibus
positū. sed separatim inuolutū in uno locum. Tunc
ḡ introuit. et ille discipulus q̄ uenerat primus ad
monumentum. et uidit et credidit. Nondum enī
sciebāt scripturā. quia oportet eum a mortuis re
surgere. Abierunt ḡ iterum discipuli ad semetipsos.
Maria autem stabat ad monumentum foris plorans.

M.869, f.155r
Morgan Library
N.Y. P. Morgan Lib. M. 869, f. 155r

MS M.869, f.155r

Photography: Joseph Zehavi.
Credit Line: The Pierpont Morgan Library, New York. MS M.869, f.155r

NOT TO BE REPRODUCED WITHOUT
EXPRESS PERMISSION OF THE TRUSTEES OF
THE PIERPONT MORGAN LIBRARY

S Gregorius epc̃ seruus seruorum dei. Uniuersis uobis scae catholicę atq; aplicę
eccl̃ę filiis. ut maxime tamen cis alpinis gentibus: salutẽ ꝑ eam cum benedicti
one aplica. Quicquid diuinis testimoniis roboratur: humanis non indiget
ut roboretur: Heribertus coloniensis archi epc̃ scissime uitę meritis inter
scorum agmina in cęlesti numerari aula ꝓmeruit. Quod asseuerant ecclesiam
uixit in hoc sęculo fidęliꝫ p eum uirtutes: et postea quam illuc translatus est si
gna subsecuta. Unam eius stolam traditam uidimus: in qua magnam eius scientiam didicimus: Annuente igitur dño auctoritate aplica nobis diuinitus
tradita iubemus illum amodo inter scos connumerari. et altare super eius
uenerabile corpus erig. et in confessorum catalogo scribi. atq; ab omnibus
ut sanctissimum in suo natalicio celebrari. Condignum enim uidetur: ut
quem dns pater honorauit in cęlis. a nobis eiusdem seruus honoretur
et iam in terris.

Juramentum Canonici.

Ego N. Canonicus ecclie sti Seuerini Colon promitto et Juro q ex nunc mantea
ero et esse volo obediens et fidelis prelatis meis superioribus et ꝓpriis Reuendo pri
et dño meo Colon Archiepo. Decano meo et Capło ecclie mee sti Seuerini ꝑtinẽ ꝑut
Canonicus dcte ecclie de iure et de consuetudine ipsius ad id tenet. Et q statuta licita
et honesta/ ac bonas cõsuetudines ꝑfate ecclie et spãliter statuta sup offo celebrande
et festiuis dcte ecclie p oportunem assignandis edita fideliter obseruabo Et q prouisuribus
et bonis eiusd ecclie que habemus de consuetudine obseruata. Decanus et Capłm
absq; ꝓposito uiolenter

Juramentum Vicarioꝝ.

Ego N. Vicarius Altaris sti N. Juro et promitto q ab hora mantea ero fidelis
ecclie mee sti Seuerini et Vicarie mee/ ipsius res iura et bona mobilia obligata
deꝑdita recupabo pro posse; nosse. Juro etiam et promitto. decano meo qui pro
tpe fuit obediam/ superioribus meis et canonicis dcte ecclie reuerentiam. Statuta libertates
priuilegia et consuetudines hactẽ obtinuata dinoscuntur licita et honesta fuisse obseruabo
tenendi celabo Capłmm suspensis non permittẽs

f. 15v

f. 16r

BILDARCHIV FOTO MARBURG
IM KUNSTGESCHICHTLICHEN INSTITUT DER
PHILIPPS-UNIVERSITÄT D-3550 MARBURG
ERNST-VON-HÜLSEN-HAUS · POSTFACH 14 60
TEL. 0 64 21 / 28 36 00 · TELEX 48 23 72 UMRD

ARCHIVNUMMER: 74540

REPRODUKTION UND VERÖFFENTLICHUNG NUR MIT
GENEHMIGUNG UND URHEBERVERMERK DES ARCHIVS
BELEGEXEMPLAR AN: BILDARCHIV FOTO MARBURG

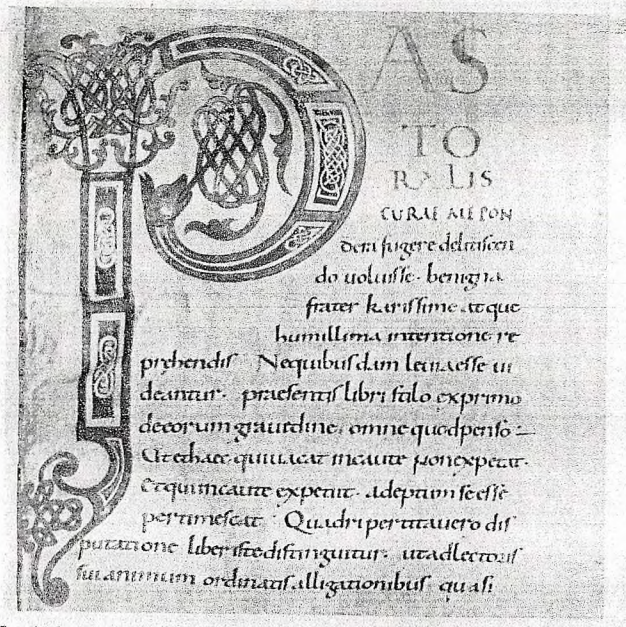

fig. 178. New York, Pierpont Morgan Library, Ms. Nr. 336: „Regula Pastoralis" aus St. Pierre in Beauvais, fol. 3

fig. 179. New York, Pierpont Morgan Library, Ms. Nr. 336: „Regula Pastoralis" aus St. Pierre in Beauvais, fol. 59

fig. 180. New York, Pierpont Morgan Library, Ms. Nr. 336: „Regula Pastoralis" aus St. Pierre in Beauvais, fol. 93

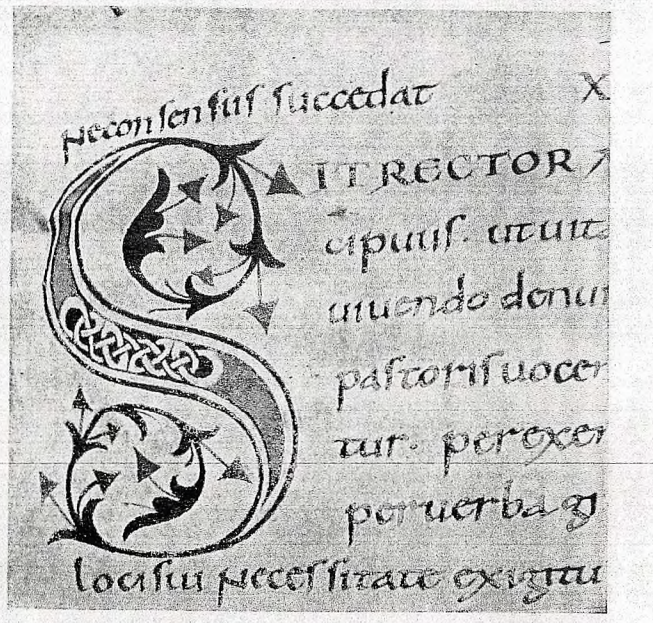

fig. 181. New York, Pierpont Morgan Library, Ms. Nr. 336: „Regula Pastoralis" aus St. Pierre in Beauvais, fol. 24

Karoling. + otton. Kunst. Braun, Wesen, Wirkg (1957)

In septimo duo· Matheus
Iohannes· In octauo duo·
Lucas· Marcus· In nono
duo· Lucas· Iohannes·
In decimo proprium unus
quisque que non habentur in aliis ediderunt·
Singulis uero euangeliis
a bono incipiens usq· ad
finem librorum dispar
numerus increscat· hic
nigro colore prescriptus
sub se habet alium examinationum numerum discolorem qui addecem usq·
procedens· indicat prior indicat· prior numerus in quo canone sit requirendus· Cum igit̄ apto codice uerbigratia illud siue illud capitulum scire uolueriscuius canonis sit· statim subiecto numero debeberis· et
recurrens ad principia·
In quibus canonum est
distincta congeries· eode̓
que statim canone extulo frontis inuento illu̓
quem quęrebas numeru̓
eiusdem euangelistę
qui et ipse ex inscriptione
signatur inuenies· atque
uicino ceterorum tramitibus inspectis quos numeros ex regione habeant ad
notabis· Et cum scieris
recurres ad uolumina
singulorum et sine mora
rat pti snumeris quos
ante signaueras repperies et loca in quibus uel
eadem uel uicina dixer-
ciendum etiam neq̄ue
ignarum exsimilitudine numerorum errorem uoluit· Quod sicut in
subnotatione canonum
distinctorum in canone
quolibet tres euangelistę·

NY. P. Morgan L.t. M.755. f.3r

M755 f.3

...OT TO BE REPRODUCED WITHOUT
...SS PERMISSION OF THE TRUSTEES OF
...ERPONT MORGAN LIBRARY

quem ihc amauit plurimum. quisup pectus dni
recumbens. purissima doc
trinarum fluenta pota
uit. et quisolus de cruce
meruit audire. ecce ma
ter tua. Iscum esset in asia
etiam tunc hereticorum
semina pullularent. ce
rinthi. hebionis. et cete
rorum qui negant xpm
incarne uenisse. quos et
ipse in epistola sua anti
christos uocat. et aplis pau
lus frequenter perstrit.
coactus est a bominibus
pene tunc asie epi's et
multarū ecclarū legati
de onibus diuinitate salua
toris altius scribere. et
ad ipsum utt a dicā di'
uerbum. non tam auda
ci quam felici temeri
te prorumpere. utet
clesiastica narrat histo
ria.

cum a fratrib cogeret
ut scriberet. ita se facturū
respondisse. si indicto
ieunio in cōmune om
nes dm precarentur.
Quo expleto. reuelatione
saturatus in illud premi
um celo uenies ructa
uit. In principio erat uer
bum. et uerbum erat a
pud dm. et deus erat uerbū.
Hec igitur quattuor in
euangelia multa prēdic
ta et electa de quibus q̄ que uolu
m probat. in quo prima
uisio ita contexitur. Et
in medio sicut multitudo
quattuor animaliū. et
uultus eorum facies hom'
nis et facies leonis. et facies
uituli. et facies aquile.
Prima hominis facies ost
ium significat. quia
sic de homine exorsus est scri
bere. Liber generationis

NY. P. Morgan Lib. M. 755. f. 13v

M755 f13

NOT TO BE REPRODUCED WITHOUT
EXPRESS PERMISSION OF THE TRUSTEES OF
THE PIERPONT MORGAN LIBRARY

gens autem ioseph a somno
fecit sicut ei præcepit ange
lus dñi. et accepit coniu
gem suam et non cognosce
bat eam. donec peperit fi
lium suum primogenitū ℣ vii
et vocauit nomen eius ihm. Sol
Cum ergo natus esset ihs in
bethleem iude in diebus he
rodis regis. ecce magi ab ori
ente uenerunt hierosolymā
dicentes. Ubi est qui natus
est rex iudeorum. Uidimus
enim stellam eius in oriente.
et uenimus adorare eum.
Audiens autem herodes
rex turbatus est. et omnis
hierosolyma cum illo. Et
congregans omnes principes
sacerdotum et scribas popu
li. sciscitabatur ab eis ubi
xps nasceretur.
℣ vii Atilli dixerunt ei. In beth
lo. lxxxiii leem iude. Sic enim scri
ptum est p prophetam.
Et tu bethleem terra iuda.
nequaquam minima es in
principibus iuda. Ex te enim
exiet dux. qui regat popu
lum meum israhel.
Tunc herodes clam uocatis
magis. diligenter didicit
ab eis tempus stellæ quæ
apparuit eis. Et mittens illos
in bethleem. dixit. Ite.
et interrogate diligenter
de puero. Et cum inueneritis renuntiate mihi. ut
et ego ueniens adorem eum.
Qui cum audissent regem.
abierunt. Et ecce stella quam
uiderant in oriente antece
debat eos. usq; dum ueniens
staret supra ubi erat puer.
Uidentes autem stellam.
gauisi sunt gaudio magno
valde. Et intrantes domum.
inuenerunt puerum cum
maria matre eius. Et pro
cidentes adorauerunt eum.

MA. Morgan Library 20
NY. Pierpont Morgan Lib. M.755, f.20r

M 755 f 20

THE METROPOLITAN MUSEUM OF ART
PERMISSION OF THE TRUSTEES
THE PIERPONT MORGAN LIBRARY

immundis imperat et oboe
diunt eq. Et processit rumor
eius statim. in omnem regi
onem galileae.

Et protinus
egredientes de synagoga.
uenerunt in domum symo
nis et andree. cum iacobo
et iohanne. Decumbebat
autem socrus symonis febri
citans. et statim dicunt eq
de illa. Et accedens eleua
uit eam apprehensa manu
eius. et continuo dimisit eam
febris et ministrabat eis.
Uespere autem facto. cum
sol occidisset. afferebant
ad eum omnes male haben
tes. et demoniа habentes.
Et erat omnis ciuitas congre
gata ad ianuam. et curauit
multos qui uexabantur
uariis languoribus. et dae
monia multa eiciebat.

Et non sinebat loqui ea
quoniam sciebant eum

Et diluculo ualde surr
gens. egressus abiit inde
in desertum locum. ibique ora
bat. Et persecutus est eum
symon. et qui cum illo e
rant. Et cum inuenissent
eum dixerunt eq. quia om
nes quaerunt te. Et ait
illis. Eamus in proximos
uicos et ciuitates. ut et ibi
praedicem. ad hoc enim
ueni. Et erat predicans in
synagogis eorum et omni
galilea. et daemonia eiciens.

Et uenit ad eum leprosus
deprecans eum. et genu
flexo. dixit. si uis. potes
me mundare. Ihs autem
misertus eius extendit ma
num suam et tangens ei.
ait illi. Uolo. mundare.
Et cum dixisset. statim
discessit ab eo lepra et mun
datus est. et comminatus

NY. P. Morgan Lib. M.755. f.67r

M755 f.67

NOT TO BE REPRODUCED WITHOUT
PERMISSION OF THE TRUS
THE PIERPONT MORGAN LIBRARY

dñs· in diebus quibus re
spexit auferre obpro
brium meum inter ho
mines·
In mense autem sexto
missus est angelus gabri
el ad̃ in ciuitatem gali
leae· cui nomen naza
reth· ad uirginem de
sponsatam uiro· cui no
men erat ioseph de do
mo dauid· et nomen
uirginis maria· Et in
gressus angelus ad eam·
dixit· Aue gratia ple
na· dñs tecum· benedic
ta tu in mulieribus·
Quae cum audisset· tur
bata est in sermone eius·
et cogitabat qualis ẽet
ista salutatio· Et ait
angelus ei· Ne timeas
maria· inuenisti enim
gratiam apud dm̃· Ecce
concipies in utero et
paries filium· et uocabis
nomen eius ihm̃· hic erit
magnus· et filius altissimi
uocabitur· Et dabit illi
dñs dñs sedem dauid patris
eius· et regnabit in domo
iacob in aeternum· et
regni eius non erit finis·
Dixit autem maria ad
angelum· Quomodo fi
et istud· quoniam uirũ
non cognosco· Et respon
dens angelus· dixit ei·
Spūs sc̃s superueniet in te·
et uirtus altissimi obum
brabit tibi· Ideoque et
quod nascetur sc̃m· uo
cabitur filius dei· Et ecce
elisabeth cognata tua·
et ipsa concepit filium
in senectute sua· Et hic
mensis est sextus illi
quae uocatur sterilis·
quia non erit impossibi
le apud dm̃ omne uerbum·

MA. Morgan Library 102.

NY. Morgan Lib. M.755, f.102r

M755 f102

NOT TO BE TAKEN
FROM THE DU PONT BIOLOGY LIBRARY

lo · viiii
Sol

ET HOC EST
Et testimoniū iohannis
quando miserunt
iudei ab hierosolȳ
mis sacerdotes et leuitas
ad eum · ut interrogarent lo · xii
eum · Tu quis es · Et con ℞ · xi
fessus est · et non nega ℣ · iiii
uit · Et confessus est · ℣ · x
quia non sum ego xp̃c ·
Et interrogauerunt
eum · Quid ergo helias
es tu · Et dixit · non sum ·
Propheta es tu · Et respon
dit · Non · Dixerunt
ergo ei · Quis es · ut respon
sum demus his qui misе lo xiii
runt nos · quid dicis Sol
de te ipso ·

lo · x
℞ · i viii
℣ · ii
lv · vii
Ait · Ego uox claman
tis in deserto · diri
gite uiam dn̄i · sicut
dixit isaias propheta ·

lo xi
Sol
Et qui missi fuerant ·
erant ex pharisaeis · lo xiiii
℞ · xi
℣ · iiii
lv · x ·

Et interrogauerunt eū ·
et dixerunt ei · Quid ergo
baptizas · si tu non es
xp̃c · neq · helias · neq ·
propheta ·
Respondit eis iohan
nes dicens · Ego
baptizo in aqua · medius
autem uestrum stetit ·
quem uos non scitis ·
Ipse est qui post me
uenturus est · qui ante
me factus est · cuius ego
non sum dignus · ut sol
uam eius corrigiam
calciamenti ·
Haec in bethania facta
sunt trans iordanen ·
ubi erat iohannes bapti
zans · Altera die uidit
iohannes iēm uenientē
ad se · et ait · Ecce agnus
dī · qui tollit peccatum
mundi ·
Hic est de quo dixi ·

NY. P. Morgan Lib. M. 755, f. 159r
MA. Morgan Library

M 755 f.159

NOT TO BE REPRODUCED WITHOUT
PRESS PERMISSION OF THE TRUS
THE PIERPONT MORGAN LIBRA

parasceuen iudeorum
quia iuxta erat mo
numentum · posue
runt ihm'

lo·cc·viiii
m·ccc·l·ii
B·ccxxxi
lv·ccxxxvi

Una autem sabbati
maria magdalena
uenit mane cum adhuc
tenebrae essent admo
numentum · et uidit
lapidem sublatum
a monumento'

lo·ccx
X
501

Cucurrit ergo et ue
nit ad symonem
petrum · et ad alium
discipulum quem
amabat ihc · et dicit
eis' Tulerunt dnm
de monumento · et
nescimus ubi posuer
eum' Exit ergo petrus
et ille alius discipulus ·
et uenerunt ad monu
mentum' Currebant
autem duo simul ·
et ille alius discipulus
precucurrit citius pe
tro · et uenit primus
ad monumentum'
Et cum se inclinasset ·
uidit posita linteamina ·
nontamen introiuit'
Uenit ergo symon
petrus sequens eum ·
et introiuit in monu
mentum' Et uidit
linteamina posita ·
et sudarium quod
fuerat super caput
eius · non cum linte
aminibus positum ·
sed separatim in uo
lutum in unu locum'
Tunc ergo introiuit
et ille discipulus qui
uenerat primus ad
monumentum · et
uidit et credidit'
Nondum enim scie
bant scripturam ·
quia oportuerat eum ·

MA. Morgan Library 198

NY. P. Morgan Lib. M. 755, f. 198v

M 755 f. 198

MAY NOT BE REPRODUCED WITHOUT
PIERPONT MORGAN LIBRARY

M. Harsen, Central Michigan Mss. in the M. Morgan Lib. (1958) Pl. 81

Nbraham genuit ysaac·
ysaac autem genuit iacob
Iacob autem· genuit
iudam et fratres eius;
Iudas autem· genuit
phares et zaram de thamar;

tem genuit iosaphat·
iosaphat autem genuit
ioram; Ioram autem ge
nuit oziam· ozias autē
genuit ioatham; Ioa
tham autem genuit

FIGURE 1. f.19.

INCIPIT ARGU

MENTUM

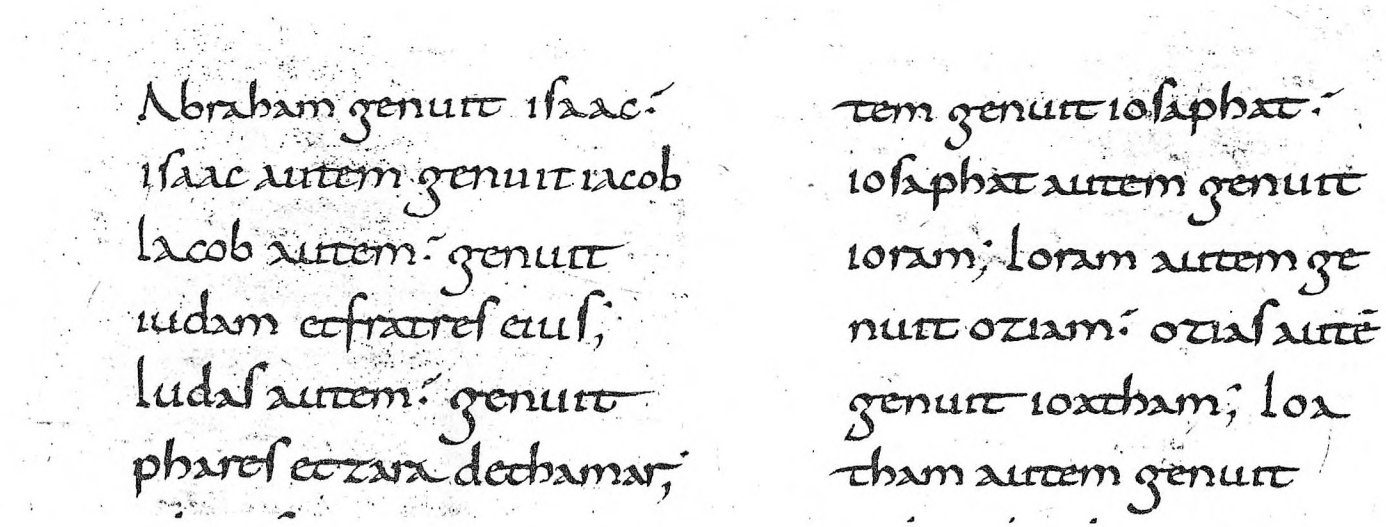
arcus euangelis
tadi· et petri in bap
tismate filius xpi· indi
uinitat sermone discipl·
sicerdotium inisit ageñ·

ne uocis animatum·
Initio euangelice prēdi
cationis ostenderet· utq;
hec legens sciret cui initiu
carnis in doctibu aduen
tus habitaculum caro

FIGURE 2. f.62.

M. 755

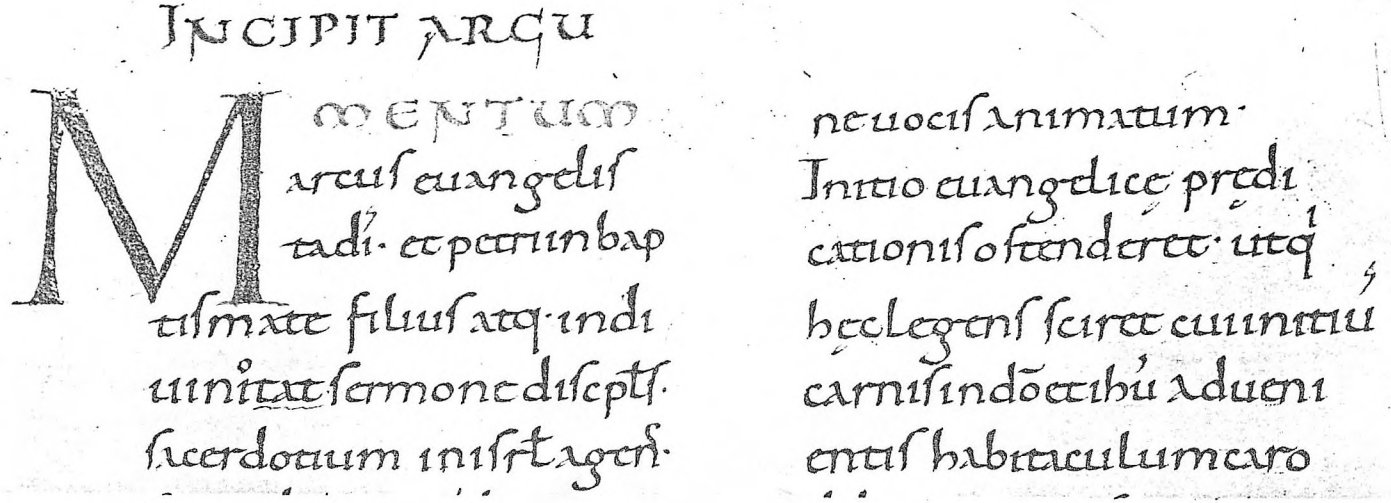
M. Harrsen, Central European Mss. in the Pierpont Morgan Library (1958)

Abraham genuit isaac.
Isaac autem genuit iacob
Iacob autem. genuit
iudam et fratres eius;
Iudas autem. genuit
phares et zara de thamar;

tem genuit iosaphat.
iosaphat autem genuit
ioram; Ioram autem ge
nuit oziam. ozias autē
genuit ioatham; Ioa
tham autem genuit

FIGURE 1. f.19.

INCIPIT ARGU

MENTUM

arcus euangelis
tadi. et petri in bap
tismate filius atq; indi
uinitatis sermone discipl.
sacerdotum inisit ages.

ne uocis animatum.
Initio euangelice prēdi
cationis ostenderet. utq;
hec legens sciret cui initiu
carnis in doctibu aduen
tus habitaculum caro

FIGURE 2. f.62.

PLATE 17. STOLBERG-WERNIGERODE GOSPELS. PAGE WITH SERPENT ORNAMENT
Corvey, tenth century. M.755, f.18v. [No. 6]

sedis apticae pontifice. confestim hic dī famulus in
uitatus est. Et cum paucis adinuicem acpacificasse sa
lutassent uerbis. iam desimbulo & fidei aecctiasticae
traditione. apostolicus illum pontifex inquisiuit.
Cui mox hicuir dī humiliter respondit dicens. Domine
apticae nouime impertium. iam peregrinus uerē fami
liaritatis sermone. Sed queso ut otium mihi tempo
ris conscribendae fidei concedas. Et mutata tantum
littera. meā rationabiliter fidem adaperiat; Quietā
protinus consensit. & ut festine hanc scripturam de
ferret imperauit. Cumque aliquanto temporis euo
luto spatio scae trinitatis fidem. urbana eloquentię
scientia conscriptam detulisset. reddiditq: prefato
pontifici. exspectauit quipe nihilominus dies adhuc
aliquos sic saltem ne mutatus est & lateranem in
troducat. Humiliter prono uultu protinus positu
lata benedictione. pedibus aptici pontificis aduolutus
est. Quique repente eleuauit cum aterra. & cartam
qua integra & incorrupta fidei patuit ueritas. huic
dī famulo reddidit. eumq: consedere fecit. & salutari
cum admonitionis doctrina instruxit. ut hanc sine
intermissione immaculatam fidei munitionem con
seruaret. Et aliis instanter suarū possibilitate
uirtum pdicaret. Multa alia quoque de religione
scitatis & fidei ueritate sciscitando profert. Ita ut
totam penedie partier colloquendo alternatim
ducerent. & adextremum qualiter populi pdecta

Nr. Berke Lib. Ms. 6, f. 192r

trecht· Ibiq· condita ac sepulta· donec amogontia· religiosi
et fideles in dño fratres· alullo epo· successore quidē huius
sēi pontificis et martyris xpi directa nauigio ad perducendam be-
ati uiri cadauer ad monasterū quod eo uiuente construxerat·
et secus ripā flumini quod dr fuldæ situ est aduenerant; quo
anus qui et auctor tanti· comitatusq· aliorū existerat singu
larē sēimoniæ· ac priuatā castimoniæ· continentiae q· gerebat
uitā nomine haddo· cui priuati p̄fatus p̄sul legationis huius nun
tium sēiq· corporis aduectionē cū fribus secū p̄ficiscentibus im
posuit· ut maior scæ reuerentiae uiro deuotionis impenderetur
honor· et plurimorū amplius testificatio in his quæ audita uel u
su perciperet· Cūq· honorabiles tā scæ consocietatis fres ad p̄dictā
urbē peruenerunt· tunc quippe aliquantula eis obuiam
populi erat congregata collectio· eiusdemq· urbis prefecta
eis audientibus quem admodum a glorioso rege pippino
exiuit edictum· insonuit interdictum· & ne inde p̄dicta
pontificis corpus amoueretur Indictum est· Sed quia
omnipotentis magis quam hominum conualescat fortitu
do· mirabile factum ac memorabile cunctis astantibus
angelica magis quam humana pactum cognitione du
ctum est miraculum· Ecclesieque clocam· insignum
ammonitionis sācorporis humana non contingente
manu commotū est· Ita utomnes repentino timoris pauo
re pulsi· maximo tremore obstupuerunt· & iussa huius
reddendum esse corpus p̄clamauerunt· Sicq: factum
redditum est corpus· & a predictis sēe recordationis

fred et [illegible] predictis

Mz. 6
Nr. Bürke Lib. fol. 201v

Tengnagel, Illum. Hs.
Bln. St.B.

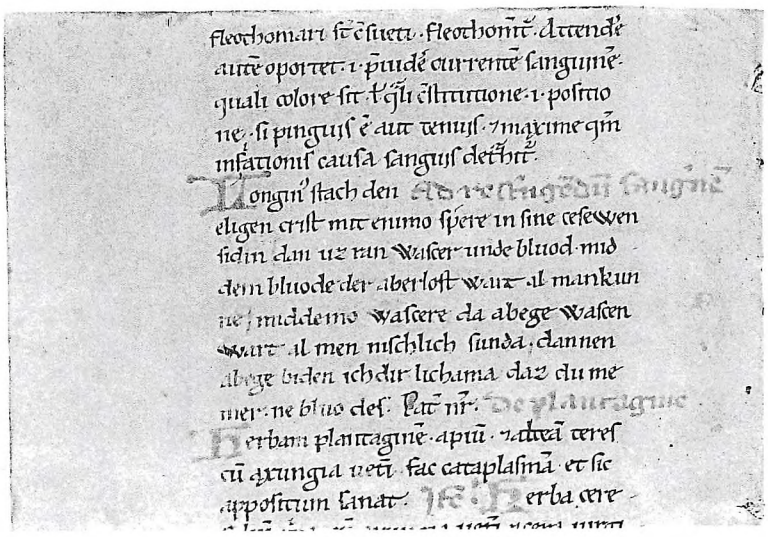

FIGURE 1. M.863, f.5v. [No. 16]

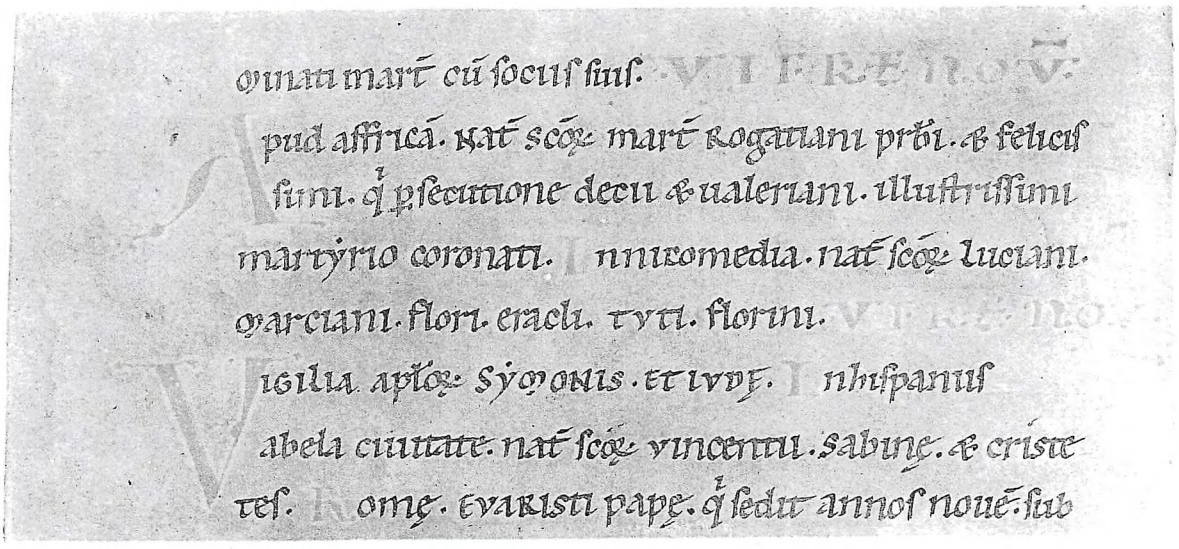

FIGURE 2. M.563, f.36v. [No. 14]

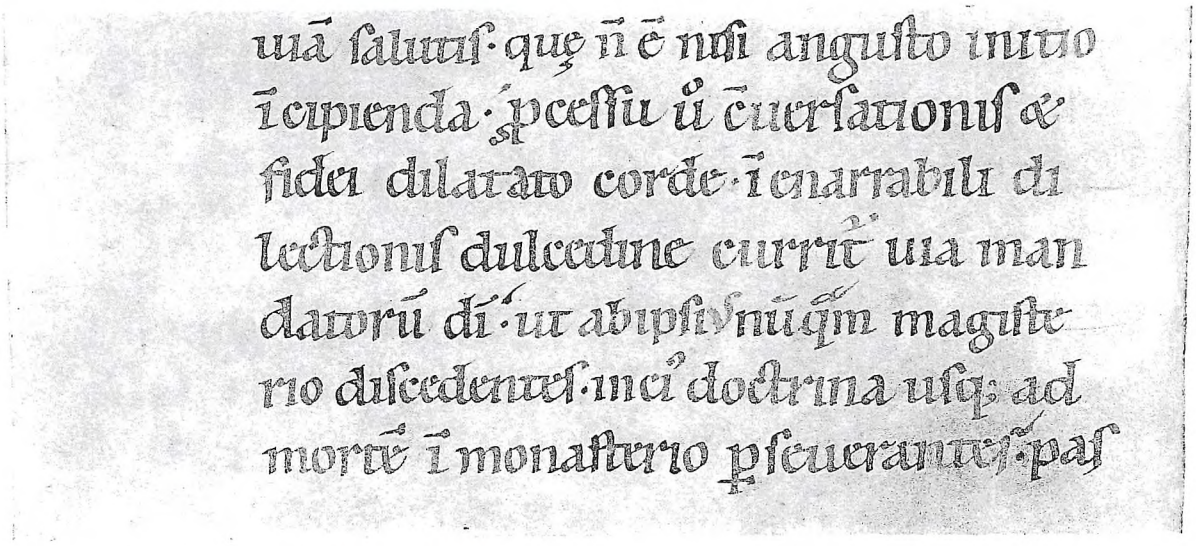

FIGURE 3. M.563, f.46v. [No. 14]

M. Harrsen, Central Euro Mss in the Pierpont Morgan Lib (1958) Pl. 84

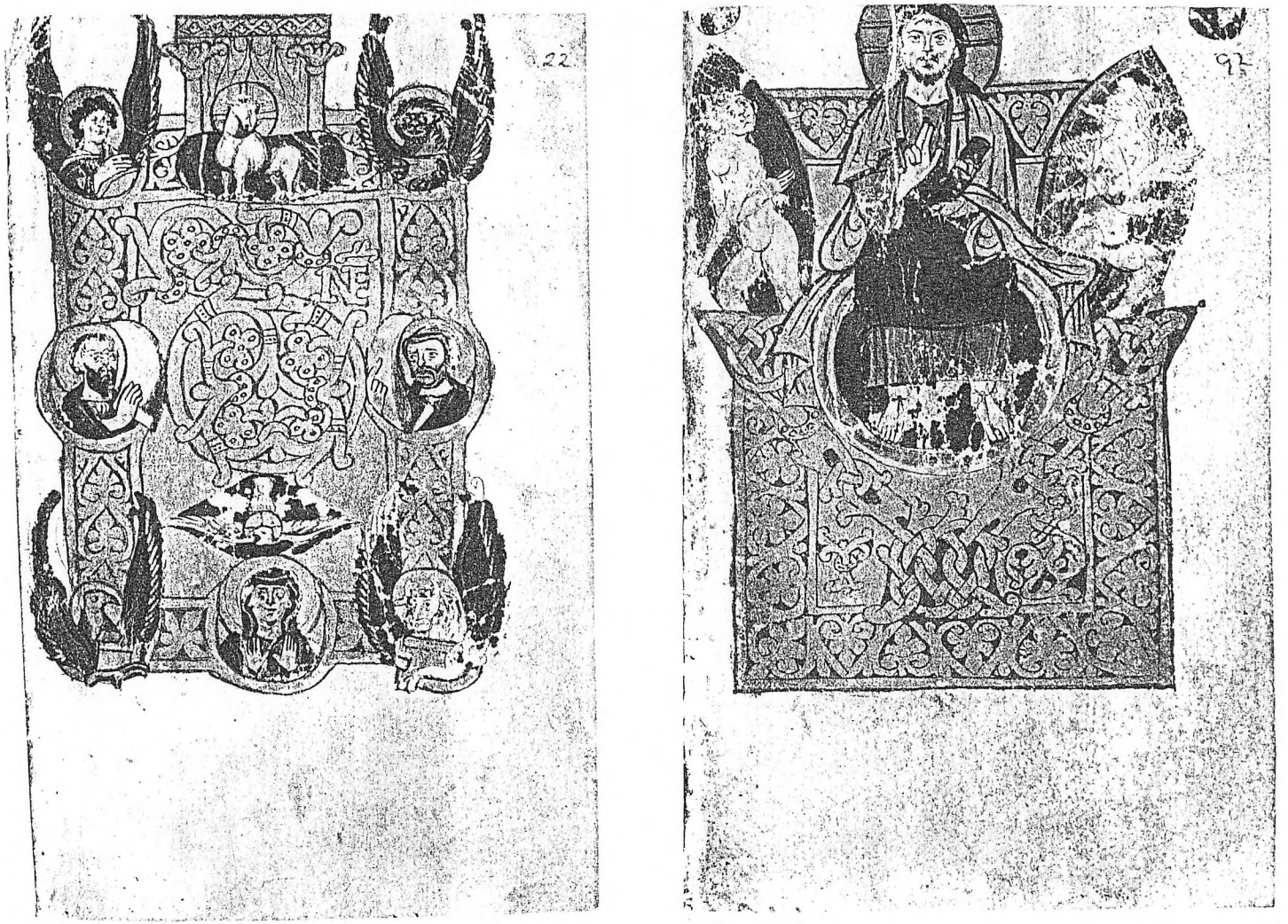

Plate 19. PSALTER. Testament to the Lamb, Christ Enthroned. [No. 14, G. 62, fols. 22, 92]

NY., Pierpont Morgan Lib., Glazier Coll. 14

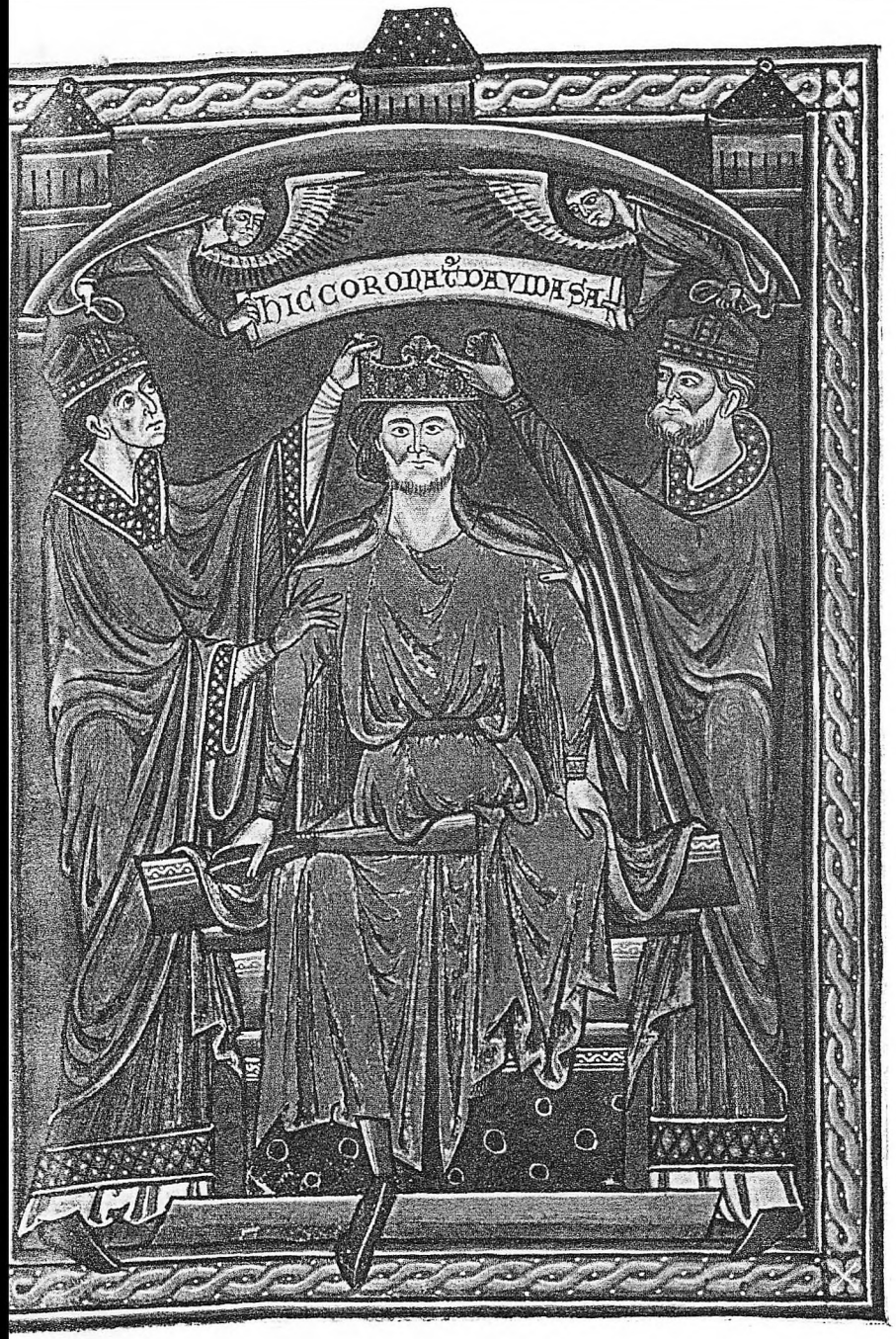

Plate 1. PSALTER. Coronation of David. [No. 25, G. 25, fol. 4]

THE GLAZIER COLLECTION

OF

ILLUMINATED MANUSCRIPTS

COMPILED BY JOHN PLUMMER

THE PIERPONT MORGAN LIBRARY

NEW YORK 1968

68 | 755

Bibliography: J. B. Mittarelli and A. Costadoni, *Annales Camaldulenses*, II (Venice, 1756), appendix, pp. 298 ff. G. Vitaletti, "Un inventario di codici . . . di Fonte Avellana," *La Bibliofilia*, XXI (1919–1920), 46, 138–56. Idem, *La biblioteca di Fonte Avellana* (Rome, 1925). A. Goldschmidt, *Die Elfenbeinskulpturen aus der romanischen Zeit*, IV (Berlin, 1926), 39 no. 128, pl. XLVIII. Anselm Strittmatter, "Notes on an 11th C. Missal, Walters Ms. 11," *Traditio*, VI (1948), 328–40. Walters Art Gallery, *The History of Bookbinding*, ed. Dorothy Miner (Baltimore, 1957), pp. 5–6 no. 6, pl. III.

14. PSALTER (Roman version), in Latin, with Calendar, Prayers, and Litany. South Italy, second half of the eleventh century. 208 leaves (5⅞ × 3½ inches). Carolingian minuscule. 22 lines, 1 column. 18 decorated incipit pages with red pigment on gold ground (13 full-page and 5 half-page), of which three are historiated (fols. 22, 35, 92); decorated initial letters for remaining psalms, prayers, etc., in red on gold. Bound in Italian sixteenth-century brown morocco, blind-tooled, paneled sides with corner and center ornaments; green edges. [G. 62] *Plate 19*

When he described this volume in 1920 for his catalogue of the Dyson Perrins manuscripts, Sir George Warner believed that its litany and calendar suggested a provenance from South Italy. More recently, in the Perrins sale catalogue of 1960 and the H. P. Kraus catalogue of 1961, this opinion has been challenged: the sale catalogue places the Psalter in western Germany, in the region of Trier, while the Kraus catalogue places it in the region of Lake Constance, Switzerland. The argument for Trier is based upon the Psalter's calendar and its decoration; that for Lake Constance upon its decoration.

Actually the calendar, abbreviated as it is, seems to indicate no special provenance, though some entries do point towards Italy. The same is true of the Psalter's brief litany, which lacks all local or regional saints with the important exceptions of Sts. Equitius and Libertinus. These rare saints indicate a provenance in central or southern Italy, for Equitius was an abbot at Valeria, the modern Pescina in the Abruzzi, and Libertinus was a prior of the monastery at Fondi, near Gaeta. But there are more and better reasons for believing that the Psalter was indeed made in South Italy.

The variant readings of its text show a consistent agreement with a group of manuscripts originating in central and southern Italy during the eleventh and twelfth centuries, particularly with a Psalter now in the Vatican (Reg. Lat. 13) written in the Beneventan region at the end of the eleventh century. Similarly the rubricated titles to the psalms, though sometimes unique, often agree strikingly with those in a Psalter in the Vallicelliana Library (E. 24) that comes from the Roman or Umbro-Roman region and dates from about 1100. (It also has Equitius and Libertinus in its litany.)

But the most damaging evidence against an alpine or transalpine origin is to be found in the Psalter's script, which, though a Carolingian minuscule, does have a few traces of that distinctively South Italian script known as Beneventan. Among the traces are two instances of the Beneventan *a*, perhaps a dozen occurrences of the *e*, and occasional use of the question mark, "a Beneventan feature *par excellence*," according to E. A. Lowe. Such lapses into Beneventan,

like the liturgical and textual evidence, indicate a provenance from South Italy, probably near the northern border of the ancient duchy of Benevento, in the Abruzzi or in the region north of Monte Cassino.

Such a provenance would be in keeping with the style and iconography of the Psalter's three historiated pages, which are devoted to christological themes. It is evident, for example, that the two nude figures flanking an enthroned Christ on folio 92 are direct quotations from one of the Creation cycles found in the manuscripts and murals of Central Italy (e.g., Vatican Pal. Lat. 3; Rome, S. Giovanni a Porta Latina). The figures are, of course, personifications of day and night and are neither the risen dead at the Last Judgment, nor Adam and Eve. While some of the motifs in the Psalter's decoration seem to have originated in the Trier-Echternach school, they were widely employed during the second half of the eleventh century. We do know that the decoration in German manuscripts was being copied in Italy at that time, so it is not surprising to find "German" motifs in an Italian manuscript.

Provenance: William Bragge; Sir Thomas Brooke; Rev. W. Ingham Brooke; C. W. Dyson Perrins.

Bibliography: *A Catalogue of the Manuscripts and Printed Books Collected by Thomas Brooke, FSA* (London, 1891), II, 541. G. Warner, *Descriptive Catalogue of Illuminated Manuscripts in the Library of C. W. Dyson Perrins* (Oxford, 1920), pp. 135–37 no. 49, pl. LII. Sotheby and Co., *Dyson Perrins Collection*, pt. III (London, 29 Nov. 1960), pp. 12–13 lot 98, pl. 1. H. P. Kraus, *Twenty-Five Manuscripts*, catalogue 95 (New York, [1961]), pp. 21–23 no. 5, 4 figs.

15. ODO OF ASTI. Expositio in Psalmos. Northern Italy, first half of twelfth century. 156 leaves (10 × 6¼ inches). Regular Romanesque script. 33 lines, 1 column. 163 initials, with occasional human figures. Bound in dark red levant morocco by Katherine Adams, 1911. [G. 51] *Plate 18*

Almost nothing is known about Odo of Asti who was active between about 1080 and 1123, and this, his only known work, has been printed only in part. It was thought formerly that this was the only complete manuscript of this moral and allegorical commentary, parts of which have been said to have "*une explication fantaisiste*," but many other texts, of which a number seem to be complete, have been identified in recent years by F. Stegmüller. This manuscript is, however, of special interest, since it is probably the earliest text, written as it was during the lifetime of Odo. It is signed by the scribe Dominic in a colophon which begins, "*Ego dominicus presbiter Alberici filius Scripsi Complevi et absolvi.*" Following this are some verses to the original owner, one Bonosus, son of Severus.

The manuscript is extraordinarily fine in its smooth cream-colored vellum, the clarity of its script (which Sir Sydney Cockerell describes as "of the kind that was revived by the Florentine humanists of the beginning of the fifteenth century"), and the sure delicacy of its initials drawn with a rust-colored ink and filled with carefully balanced patches of blue and yellow. The infrequent human figures are graceful and dignified, with a gentle, feminine sensuousness. There is no strain, no tension, no violence. This style is quite independent from those of the main Italian centers of the time at Rome and Monte Cassino.

H.P. Kraus *Rare Books and Manuscripts*

16 EAST 46TH STREET, NEW YORK, N. Y. 10017 TELEPHONE: (212) 687-4808 FAX: (212) 983-4790

8 September 1992

Prof. Dr. Hartmut Hoffmann
Seminar fuer Mittlere ... Geschichte
Platz der Goettinger Sieben 5
3400 Goettingen

Dear Prof. Dr. Hoffmann:

Thank you for your letter of 1 September regarding the Dyson Perrins Psalter. We sold this to William Glazier who gave it to the Pierpont Morgan Library here in New York where it now remains. It is described in John Plummer, The Glazier Collection of Illuminated Manuscripts (New York, Pierpont Morgan Library, 1968), number 14.

1959?

Sincerely,

Joshua Lipton

Joshua Lipton

NY. Pierpont Morgan Lib. Glazier 14

f. 22

f. 35

PLATE I

Three of the full-page illuminations include figures:

Folio 22. Psalm 8. The Lamb of God stands at the top of the frame below a pillared and curtained recess; the Virgin Mary and the Holy Spirit are at the foot of the frame, the Evangelists' symbols at the corners, and two Evangelists holding scrolls at the sides.

Folio 35. Psalm 20. Christ, holding a book and with his right hand raised in blessing, is seated in a mandorla, with an angel on either side.

Folio 92. Psalm 73. Christ seated in the act of blessing at the top of the frame; on either side a nude figure (of Adam and Eve) starts away from him; the figure of Adam has been badly rubbed. The last two miniatures are both cut into at the top.

A characteristic of the illumination is the three-, four- or five-leaved terminals, with a circle on each leaf, usually inside the decorated initial; the single or double 'collars', decorated with dots, around the tendrils is another marked characteristic. Similar leaved and dotted terminals are found in a group of manuscripts from Echternach, including the Golden Gospels of Echternach, now in the Germanic Museum in Nuremberg, and Bibliothèque Nationale, mss. lat. 8915, 8917 and 9560. Both terminals and dotted collars are found in Trier, Stadtbibliothek, cod. 1093. These are all manuscripts of the tenth or eleventh centuries. The habit of placing small medallion portraits round an ornamented initial, as on f. 22 of this Psalter, may be seen also in various tenth- and eleventh-century manuscripts from Trier: a Sacramentary of the last quarter of the tenth century (Bibliothèque Nationale, ms. lat. 10501); a Gospels of the second half of the tenth century (Bibliothèque Nationale, ms. lat. 8851); a Gospels, *c.* 1000 (Manchester, John Rylands Library, cod. 98); and the Codex Aureus of *c.* 1043–6 in the Escorial. The draped hanging above the Agnus Dei on f. 22 may be compared with the *Registrum Sancti Gregorii* in the Stadtbibliothek, Trier. This manuscript therefore comes from the Trier-Echternach region at the period of its greatest importance and activity.

LITERATURE

Sir George Warner. *Descriptive Catalogue*, no. 49.

A Catalogue of the Manuscripts and Printed Books Collected by Sir Thomas Brooke, Bt, FSA, 1891, II, p. 541.

Cf. P. Miesges. *Das Trierer Festkalender*, Trier 1915.

Adolf Goldschmidt. *Die deutsche Buchmalerei*, Leipzig 1928, II, pls. 7, 15, 16 and 49.

Carl Nordenfalk. 'Abbas Leofsinus', in *Acta Archaeologica*, IV, fasc. 1, Copenhagen 1933.

[SEE PLATE 1]

98 PSALTER [ROMAN USE], WITH CALENDAR, LITANY AND PRAYERS

[MIDDLE RHINE (AREA OF TRIER–ECHTERNACH), FIRST HALF OF THE ELEVENTH CENTURY]

On vellum. 208 ll. (lacking 4 ll.). 22 lines. $5\frac{1}{2}\times3\frac{1}{2}$ in. (140×89 mm.). Written in a small neat hand in black ink. Headings and capitals in red. Italian sixteenth-century binding of brown morocco tooled in blind, panelled sides, roll-tooled border, corner and centre ornaments, green edges. Fitted case.

PROVENANCE

(1) The Calendar is of Trier-Echternach type. It agrees, in abbreviated form, very closely with the Calendar in an early eleventh-century Echternach Sacramentary (Bibliothèque Nationale, ms. lat. 9433), and when differing from this, it usually agrees with one of the early Trier manuscripts cited by Miesges. The main variations in the present manuscript are: SS. Timothy (twice, 24 January and 16 May), Cyrus and John (31 January), Quirinus (24 March), *Rupti sunt fontes abyssi et factum est diluvium* (12 April), SS. George (24 April), Prosper (25 June), Tertullinus (31 July), Egedius (1 September) and Demetrius (26 October). The only entries in red are SS. Peter and Paul (29 June), Paul (30 June), the Nativity of the Virgin, and St Adrian (8 September). This indicates a special reverence for St Paul; SS. Peter and Paul were among the protectors of the Abbey of Echternach. The omission of St Willibrord is, however, puzzling.
(2) An early owner (perhaps the first), evidently from Trier, has added a prayer in a different, but contemporary, hand, on f. 21*b*, invoking St Matthias.
(3) Against 8 June in the Calendar has been added, *anno domini m.ccc. primo obiit dominus egidius pater meus.*
(4) William Bragge; his sale in our rooms, 7 June 1876, lot 121.
(5) Sir Thomas Brooke, Bt, FSA, with bookplate.
(6) Rev. W. Ingham Brooke; Brooke sale in our rooms, 7 March 1913, lot 10.

DECORATION

There are thirteen full-page decorations (ff. 22, 35, 55*b*, 70, 84*b*, 92, 102*b*, 119*b*, 143, 161, 164*b*, 168 and 174*b*) and five half-page decorations (ff. 30, 138*b*, 153*b*, 158 and 171*b*). Each of these is splendidly ornamented with the initial letter of a Psalm, with one or more words in ornamental capitals, in gold, outlined in red, on a gold ground. The ornament is of interlaced, stylized foliage. Psalm 1 has the first word similarly written on a panel at the head of f. 17. The initial to each Psalm, as well as the initials in the Calendar and Prayers, is illuminated in the same style.

The Dyson Perrins Collection Part III, Catalogue of 59 Illuminated Mss. ... Sotheby & Co, 29 Nov. 1960

tione malorum operum · ut
uolentes penitendi cedat con
suetudo peccandi · Dicat ubi
posuisti eum · sit quasi mor
tuus sit & nomen ubi sit sepul
tus · & iste significatio est
quasi si perditum hominem
quaerimus dicimus · talis enim
dicimus impudens dico · postea quam
homo peccauit quid dicimus ubi
est · Dicunt ei · domine & unde
quid est unde · miserere · unde &
enim dicis · quando misereatur ·
dixerunt ergo ubi est quo
modo dormit & reliqua ·

Quid est ambulatum · non
uenimus ire iustos sed peccato
res · mortuus lapide · re
ue sublege · lex quae dicta est
in lapide scripta est ·
em ei sublege sunt ·
er cum lege · quid
lapidem remouete · gra
tiae · Quid est quod
clamant lazare

nus premit · Nec tamen surgit

O occultae gratiae miracula fiunt ·
surgit post uocem magni domini ·
sed adhuc ligatur manibus &
pedibus · & faciem illius sudario
erat ligata · tamen foras
prodiit · quid significat · quando contemptus mor
tuus iacet · & tractatur contemp
nitur quasi tacendo · reputatus ia
cet · quando confitetur · pro
cedit · sed ut confitendo diffi
catur manu uoce clamando · Jde
magnae gratiae uocando · sed ut
soluerentur peccatis eius ·
ministris hoc dixit dominus · solue
illum & sinite abire · hoc est
quicumque soluuntur mortis
soluuntur & inferno ·

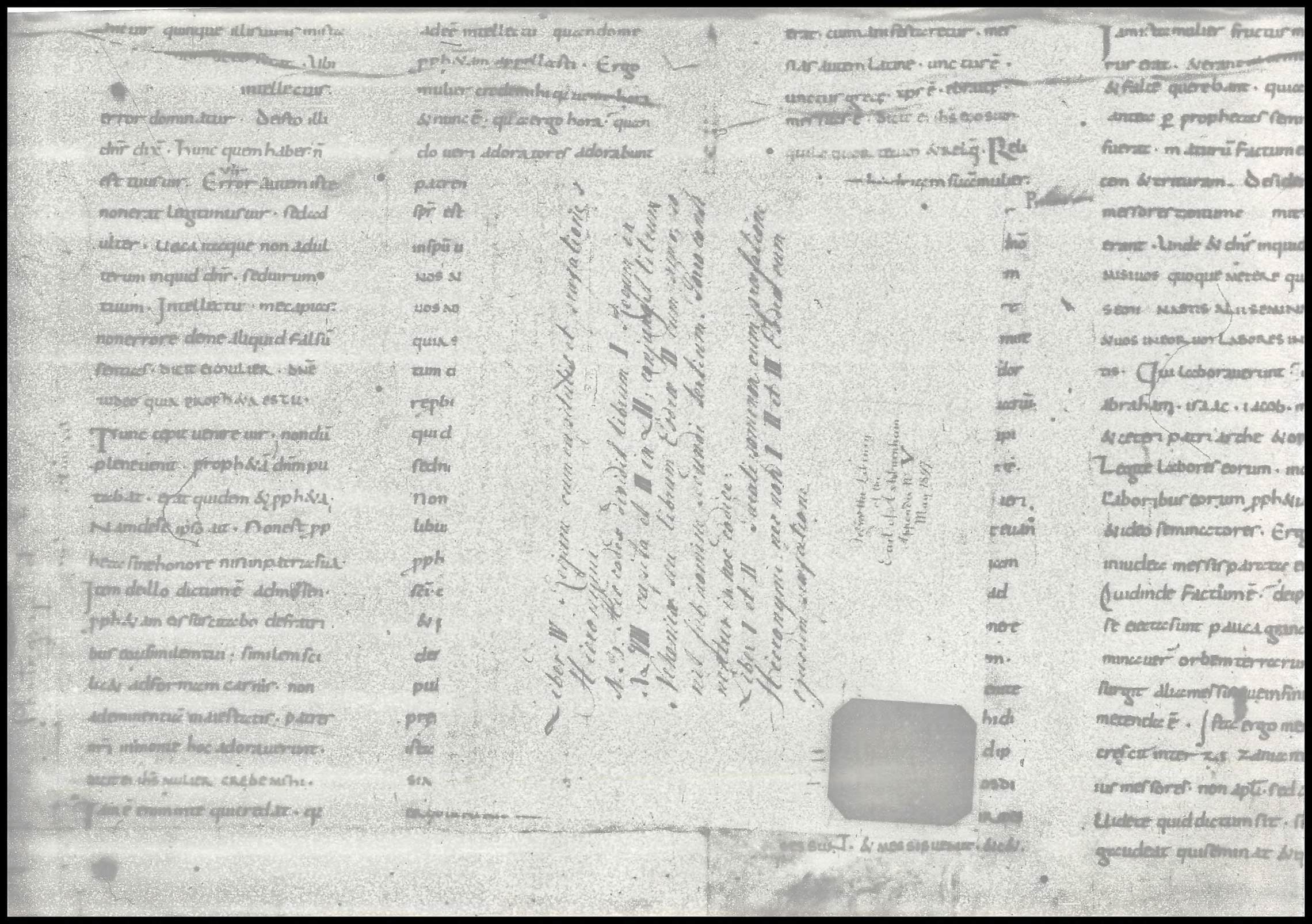
DOM · V · IN QA
DRAGESIMA ·

Lec · ep Bē pl Al adhebreos ·

Fra · xps assistens pon

cf Fulda LB. Fragm. 3 (Köhler Kat. 16, 116 + 128-131)

MA. P. Morgan L.t. 11

lemnitate patrē filiū et spūm scm
inēq̄dem sollempnitate adhosti
bus concludit pmittit.

DOMINICA V. IN QUADRAGESIMA.

TRACTATUS.

LECTIO BEATI AMBROSII EPISCOPI ADVERSUS ARIANOS.

FRES: hoc enim sentite in
vobis quod & in xpō ihu:
Hoc loco aplūs humilitatē
tenere nos docēs. exemplum
dīm nrm ihūm xpm ponens: Qui cū
sit unus eademq; substantiae
deitatis unus cum patre: potēn
tiae suae fortitudine & maies
tate absconditā. formam ser
vi deseruit adsumpta hominis. qui
pte sicut illa dīna & magistra
tenuit & discipulus ministravit.
quae cum magistro aequalibus
& maioribus servire debemus.
qui cum in forma dī esset.

Per hoc enim quod dixit q.
cum in forma dei esset. non rapi
nam

maiestatis accepit. naturā homi
nis & non substantiae. suae personae
unitam esse verbum significavit.
nec enim dixit. quod eum quam
formā servitutis accepit. ne
ante illam formae hominis unitum
esse dīm verbum offenderet.
NON RAPINAM ARBITRATUS EST
ESSE SE AEQUALEM DŌ. Non rapi
nam usurpavit. quod naturā
sibi competebat. Cum igit
aplūs de unigenito dei filio
loqueretur. quem tum pcipuā
dilectionis titulo ad dominicae
incarnationis sacramentum
veritatis ordo compellebat.
suos cohortatur. Exhaec nu
mero dīne dōctrinae verba quae hu
manae propter humanitatem ad
carnem quae dispensatione facta sunt.

Exinaniuit se. non formam
suae mutauit. sed formam serui ac

um operum · ut
ntendi cedat con
anch · Di ubi
· rat quae mor
onstat ubi sit sepul
significatio est
itum hominem
dr · talis e uox
o · postae quem
rc · Adam ubi
n · dnem & unde
niserere · uid &
nclo misereatur ·
co iube ecce quo
c tuos & reliqua
bat tam · non
ustor ad peccato
· rubi lapide · re
quae dicta e
de scripta est ·
ri rubi legi sunt
cum lege · quid
· remouete · qa
e · Quide quod
am qui lazar

ut prime · Nolemus
O culte qa mur unusquis tur
rur qui post uocem mag am ·
sed adhuc ligatis manibus &
pedibus · & facies illius tuda
rio erat ligata · tamen foras
prodire potuit · quid ergo si
cat · quando contemnimur mor
tui iacet · & mentes contemp
nit quentacdiu · reputantur
ter · quando confitemur · pro
cedit · salus confitentis dñi fa
cit · tunc uoce clamando · ide
magna qa uocando · sed ut
soluerentur peccata eius ·
ministrus hoc dixit dns · solue
dum & mittite ibi · hoc e
quecunque soluerint mortu
soluta erunt & mecum ·

DOMINICA
DRAGESIMA:

Lec ep be pl ad hebreos.

Fra[tres] · Excepto sabbatho tem

mea dem sollempnitate abhorri
bur conclusi per te · I ·

DOMINICA
TA DE TRANSFIGURATIONE

Lec ep be pl ad philippenses:

Fratres: hoc enim sentite in
uobis quod & in xpo ihu:
Hoc loco apls humilitate te
nere nos docet · exemplum
dñm nrm ihm xpm ponens · Qui cu
in forma dei esset · non rapinam
arbitratus est esse se equalem deo ·
sed semetipsum exinanuit · formam ser
ui accipiens · in similitudinem homi
num factus · & habitu inuentus ut
homo · humiliauit semetipsum · fac
tus obediens usque ad mortem · mor
tem autem crucis · propter quod &
deus exaltauit illum · & donauit illi
nomen quod est super omne nomen ·
ut in nomine ihu omne genu flectatur
celestium terrestrium & infernorum ·
& omnis lingua confiteatur quia dns
ihs xps in gloria est dei patris ·

Per hoc enim quod dixit q.
cum in forma dei esset · ostendit
se deum esse · Per hoc autem quod
dixit · non rapinam arbitratus est
esse se equalem deo · Non rapi
nam sumsit putauit · quod natura
sua esset possidebat · Cum igit
apls deum genitum dei filio
loqueretur · quem tum primum
ad dominicam ei redem to quod
uerissime dr e · Et quidem ea
ee dixit patri · quod non e fu
rtum quae rapina idem quasi alie
num appetiere · sed quasi pro
prium possidere · sed semetip
suum exinanuit · Exinanitio
ne autem dei uerbi eo quod u
manum propter humanitatem ad
carnem quidem peccatum factum e ·
Exinanitus e · non forma im
mutatus est · sed forma serui accepit ·

orbis. Haec descriptio prima facta est a pside syrie cyrino. Et ibant omnes ut profiterentur singuli in suam ciuitatem. Ascendit autem et ioseph a galilea de ciuitate nazareth in iudeam ciuitatem dauid quae uocatur bethleem. eo quod esset de domo et familia dauid. ut profiteretur cum maria desponsata sibi uxore pregnante. Factum est autem cum essent ibi. impleti sunt dies ut pareret. Et peperit filium suum primo genitum. et pannis eum inuoluit. et reclinauit eum in presepio. quia non erat eis locus in diuersorio. Et pastores erant in regione eadem. uigilantes et custodientes uigilias noctis supra gregem suum. Et ecce angelus dni stetit iuxta illos. et claritas di circumfulsit illos. et timuerunt timore magno. Et dixit illis angelus. Nolite timere. Ecce enim euangelizo uobis gaudium magnum quod erit omi populo. quia natus est uobis hodie saluator. qui est xpc dns. in ciuitate dauid. Et hoc uobis signum. Inuenietis infantem pannis inuolutum. et positum in praesepio. Et subito facta est cum angelo multitudo militiae celestis. laudantium dm et dicentium. Gla in altissimis do. et in terra pax hominibus. bonae uoluntatis. Et factum est ut discesserunt ab eis angeli in caelum.

Pastores loquebantur adinuicem. Transeamus usque bethleem. et uideamus hoc uerbum quod factum est. quod dns ostendit nobis. Et uenerunt festinantes. et inuenerunt

MA. Morgan Library 85

NY. P. Morgan Lib. M.651, fol.85

M651 f.85

NOT TO BE REPRODUCED WITHOUT
PERMISSION OF THE TRUSTEES OF
THE PIERPONT MORGAN LIBRARY

M. Harrsen, Central European Mss. in the Pierpont Morgan Library (1958)

orbis · Haec descriptio · prima facta est apʃide ſyrię cyrino ·
Et ibant omnes · ut pfiterentur singuli in suam ciuitatem ·
Ascendit autem & ioseph a galilea de ciuitate nazareth in iu
dęam ciuitatem dauid quae uocatur bethleem · eo quod eet
de domo & familia dauid · ut pfiteretur cum maria despon
sata sibi uxore pregnante · factum est autem cum eent ibi ·

FIGURE 1. M.651, f.85. [No. 8]

Kölln

INCIPIT PROLOGVS·IIII·EVANGELIORVM·

PLVRES FUISSE QVI EVANGELIA
scripserunt · lucas euangelista testat dicens · qm quide multa
conati sunt ordinare narrationem rerum quae in nobis com
plete sunt · sic tradiderunt nobis qui ab initio ipsi uiderunt
sermonem & ministrauerunt ei · & pscutamia usq; ad psens
tempus monimenta declarant · quae a diuersis auctoribus

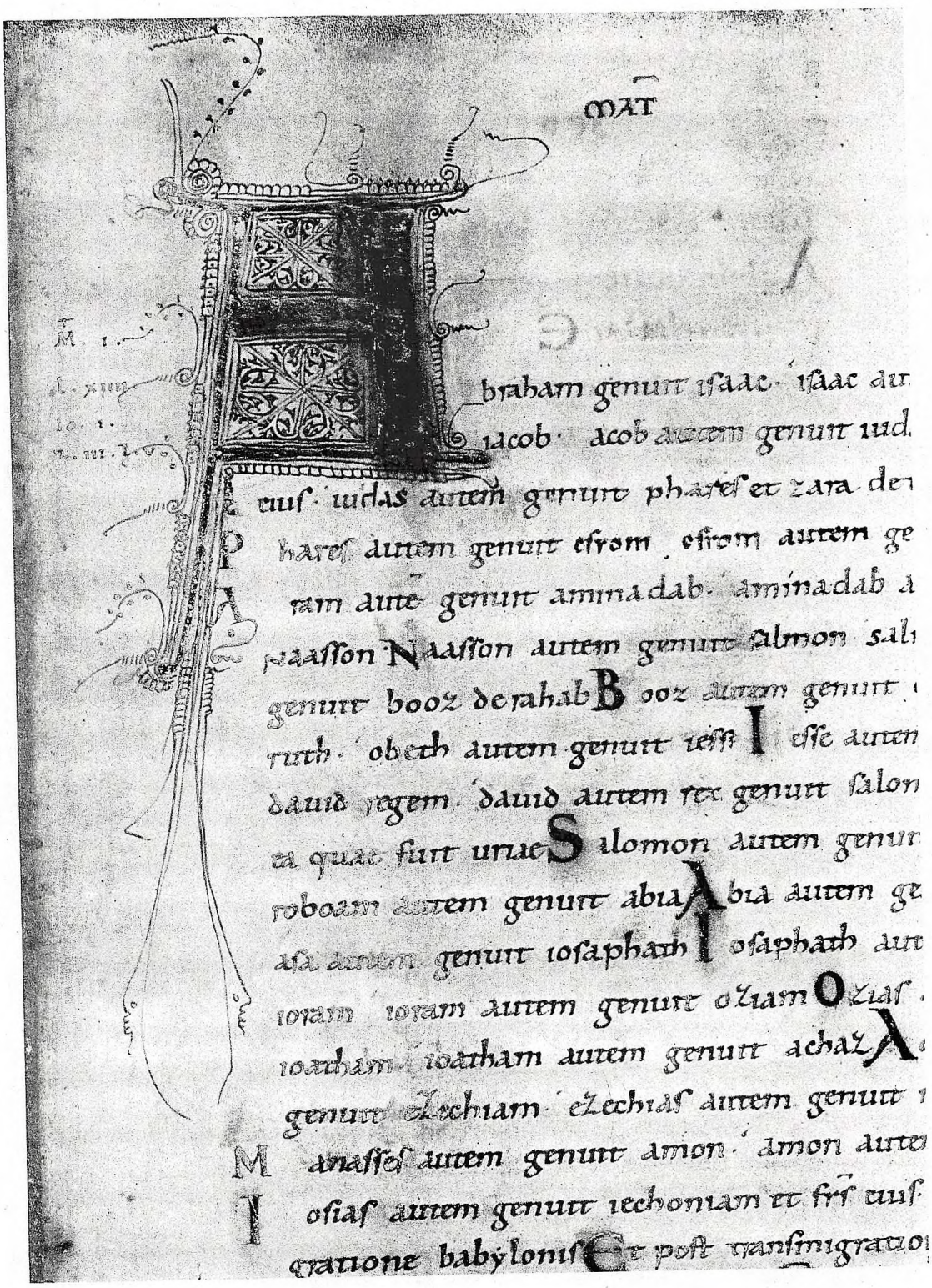
FIGURE 2. M.781, f.17. [No. 9]

QVIS DILIGIT
ME · SERMONEM MEVM SERVABIT ·
et pater meus diliget eum · & ad eum uenemus
& mansionem apud eum faciemus · Qui nō diligit
me · sermones meos nō seruat · Et sermonem quem au

ϕ · cxxxi ·
m · xc viii ·
m · xc vi
L · cxvi ·

FIGURE 3. M.781, f.215v. [No. 9]

PLATE 82.

XI, fol. 10r Beginn des Matthäusevangeliums
Evangeliar (aus St. Aposteln in Köln?)
New York, Pierpont Morgan Library: Cod. 651

rt illo ire. Et ammonitus insomnis secessit in partes ga
lilee. et veniens habitauit in ciuitate quae uocatur na
zareth. Ut adimpleretur quod dictum est p ppheţas. qm
na zareus uocabitur. F.

T M. vii.
L. vi.
Io. i.
T. xxv.

In diebus autem illis. venit iohannes baptista prædicans in
deserto iudee et dicens. Poenitemini agite. appropinquabit
enim regnum celorum. Hic est enim. qui dictus est p esaiam
ppheţam dicentem. Vox clamantis in deserto. parate uiam
dni. rectas facite semitas eius. Ipse autem iohannes habebat
uestimentum de pilis camelorum. & zonam pelliciam circa
lumbos eius. Esca autem eius erat. locusta & mel siluestre.
Tunc exibat ad eum omnis hierosolyma. & omnis iudea. &
omnis regio circa iordanen. & baptizabantur ab eo in ior
dane. confitentes sua peccata. Videns autem multos pha
riseorum & saduceorum uenientes ad baptismum suum dixit
eis. Progenies uiperarum. quis demonstrauit vobis fugere
a futura ira. facite ergo fructum dignum poenitentiae.
& ne uelitis dicere intra uos. patrem habemus abraham.
Dico enim uobis. qm potens est ds. de lapidib: istis suscitare
filios abrahae. Iam enim. securis ad radicem arborum posi
ta est. Omnis ergo arbor quae non facit fructum bonum.
excidetur. & in ignem mittetur. Ego quidem vos baptizo
in aqua in poenitentiam. qui autem post me uenturus
est fortior me est. cuius non sum dignus calciamenta portare

T M. viii.
R M. ii.
L. vii.
Io. x.

T M. viiii.
R M. iii.

T M. x.
L. viii.

T M. xi.
R M. iiii.
L. x.
Io. xii.

MA. Morgan Library

MAR.

MARCVS EVANGELISTA DĪ. & petri in bap
tismate filius. atque in diuino sermone disci
pulus. sacerdotium in israhel agens. secundum
carnem leuita. conuersus ad fidem xpī euangelium in italia
scripsit. Ostendens in eo quid & generi suo (deberet) & xpō. Nam in
principiū principii inuoce, pphēticae exclamationis instituens
ordinem leuiticae electionis ostendit. ut p̄dicans p̄destina
tum filium Zachariae in uoce angeli annuntiantis emissū.
Non solum uerbum caro factum. sed corpus dnī in omnia
p uerbum diuinae uocis animatum. in tuo euangelicae
prēdicationis ostenderet. ut qui haec legens. sciret cui intu
um carnis in dnō ihū aduenientis habitaculū caro debe
ret agnoscere. atque in se uerbum uocis quod inconsonan
tibus perdiderat inueniret: Denique et p̄fecti euangelii
opus intrans & abaptismo dnī p̄dicare dm̄ inchoans non
laborauit naturitatem carnis quam in prioribus uiderat
dicere. sed totius exp̄mens expositionē. desertum ieuniū
numeri. tēptationem diaboli. congregationē bestiarū.
et ministerium p̄stitit angelorum. ut instituens nos ad
intellegendū singula in breui conpingens. nec auctoritatē
factae rei demeret. et p̄ficiendo operi. plenitudinem non
negaret. Denique amputasse sibi post fidem pollicem dr̄
ut sacerdotio rēpbus haberetur. sed tantum consentiens

MA. Morgan Library 52

NY. P. Morgan Lib. M.651 fol. 52.

M651 .F52

NOT TO BE REPRODUCED WITHOUT
PERMISSION OF THE
THE PIERPONT MORGAN LIBRARY

aut uerbo qđ dicebatur audito archisynagogo · Noli timere tantummodo crede · Et admisit quemquam sequi se · nisi petrum · & iacobum · & iohannem fratrem iacobi · Et ueniunt addomum archisynagogi · & uidit tumultum · & flentes · & eulantes multum · & ingressus ait eis · Quid turbamini · & ploratis · puella non est mortua · sed dormit · Et irridebant eum · Ipse uo eiectis omnibus · assumit patrem et matrem puelle · & qui secum erant · Et ingrediuntur ubi erat puella iacens · & tenens manum puelle · ait illi · Thalitha cumi · qđ est interpretatum · Puella tibi dico · surge · Et confestim surrexit puella · & ambulabat · Erat autem annorum duodecim · Et obstupuerunt timore maximo · Et precepit illis uehementer ut nemo id sciret · & dixit dari illi manducare ·

s̄m. l.
m. cxlii.
l. xviii.
Io lviii.

Et egressus inde abiit in patriam suam · & sequebantur illum discipuli sui · Et facto sabbato · coepit insynagoga docere · Et multi audientes · admirabantur indoctrina eius dicentes · Unde huic hec omnia · & quae est sapientia quae data est illi · & uirtutes tales quae p manus eius efficiuntur · Nonne iste est faber filius marie · frater iacobi · & ioseph & iudae · & symonis · Nonne & sorores eius hic nobiscum sunt · & scandalizabantur in illo ·

s̄m. li.
m. cxliii.
l. xxi.
Io. xxxv.

Et dicebat eis ihc̄ · Quia non est pphēta sine honore · nisi in patria sua & in cognatione sua · & in domo sua · Et non poterat ibi ullam uirtutem facere · nisi paucos infirmos imposi

MA. Morgan Library 60

NY. P. Morgan Lib. M. 651. fol. 60

M651 F.60

NOT TO BE REPRODUCED WITHOUT
PERMISSION OF THE TRUSTEES OF
THE PIERPONT MORGAN LIBRARY

ferte architriclino. Et tulerunt. Ut autem gustauit archi
triclinus aquā uinū factū. & non sciebat unde esset. minis
tri autem sciebant qui hauserant aquā. uocat sponsam
architriclinus. & dicit ei. Omnis homo primum bonū uinū
ponit. et cum inebriati fuerint. tunc id quod deterius est.
Tu autem seruasti bonū uinum. usq; adhuc. Hoc fecit in
principio signorū ihc̄ in chana galileę. & manifestauit gl̄am suā.
Et crediderunt in eum. discipuli eius.

Io. xviii.
M. xviii.

Post hęc descendit capharnaum ipse et mater eius et frēs
eius & discipuli eius. et ibi manserunt non multis diebus.

Io. xx.
M. ccl xxiii.
R. cl vi.
L. ccl x.

Et prope erat pascha iudęorum. & ascendit hierosolimā ihc̄.

Io. xxi.
M. cc xi.
R. cxxi.
L. cc xxxviii.

Et inuenit in templo uendentes oues & boues. & colūbas. & nū
mularios sedentes. Et cum fecisset quasi flagellū de funicu
lis. omnes eiecit de templo. Oues quoque & boues. & num
mulariorū effudit aes. et mensas subuertit. Et his qui colūbas
uendebant dixit. Auferte ista hinc. & nolite facere domum
patris mei. domū negotiationis.

Io. xxii.
Sol.

Recordati sunt uero discipuli ei. quia scriptum est. Zelus domus
tuae comedit me.

Io. xxiii.
M. clxi.
R. lxxxvii.

Responderunt ergo iudęi. & dixerunt ei. Quod signum
ostendis. quia hęc facis.

Io. xxiiii.
Sol.

Respondit ihc̄. et dixit eis. Soluite templum hoc. & in tri
bus diebus excitabo illud. Dixerunt ergo iudęi. Quadraginta
et sex annis aedificatum est templum hoc. & tu in tri
bus die

MA. Morgan Library 132

NY. Pierpont Morgan Lib. & M. 651, fol. 132.

M651 f. 132

NOT TO BE REPRODUCED WITHOUT
PERMISSION OF THE TRUSTEES OF
THE PIERPONT MORGAN LIBRARY

& quorū remanerint rementa sunt .

O ie dominico octab paschę . Scd ioh . Cap̄ . ccxvi . Thomas unus ex duodecī . Usq;
& ut credentes uitā habeant in nomine eius .

O ie . xiiii . Natalis scōr̄ tiburtii . ualeriani . & maximi . Scd ioh . Cap̄ . cxxxiiii .
Dix̄ ihc̄ discipulis suis . Hoc ÷ p̄ceptū meū . Usq; in nomine meo det uob .

In pascha annotina . Scd ioh . Cap̄ . xxiii . Erat homo expharisęus nichodem̄
nomine . Usq; sed habeat uitā ęternā .

O ie . xxii . m̄se sup scripto . Natt scī georgii . Scd luc̄ . Cap̄ . ccli . Dix̄ ihc̄
discipulis suis . Ponite in cordib; ur̄is . Usq; possidebitis animas ur̄as .

O ie . xxv . m̄se sup scripto . In lętania maiore . Scd luc̄ . Cap̄ . cxxiii . Dix̄
ihc̄ discipulis suis . Quis ur̄m habebit amicū . Usq; dabit sp̄m bonum
petentibus se .

Fer̄ . iiii . Scd marc̄ . Cap̄ . ccxxxiii . Surgens ihc̄ mane prima sabbati .
Usque nuncauerunt cęteris .

Fer̄ . Scd math . Cap̄ . ccclviii . Exierū mulieres de monum̄to cū timore .
Usque in hodiernum diem .

O ie . xxviii . m̄se sup̄ scripto . Natt . scī uitalis . Scd ioh . Cap̄ . cxxxii . Dix̄
ihc̄ discipulis suis . Ego sū uitis uera . Usq; pcutis & fiet uob .

Sabb̄ . Scd . ioh . Cap̄ . xlvi . Abiit ihc̄ trans mare galileę . Usque
& ibi sedebat cū discipulis suis .

Cbd . ii . ad scōs . cosmā & damianū . Scd ioh . Cap̄ . lxxxviii . Dix̄ ihc̄
discipulis suis . Ego sū pastor bonus . Usq; & fiet unū ouile & un̄ pastor .

Kł maias natt aplor̄ philippi
& iacobi . Scd ioh . Cap̄ . cxxvii . Dix̄ ihc̄ discipulis suis . Non turbetur

MA. Morgan Library 167
N.Y. P. Morgan L.A. M.651 . fol.167

M657 f.167

NOT TO BE REPRODUCED WITHOUT
EXPRESS PERMISSION OF THE TRUSTEES OF
THE PIERPONT MORGAN LIBRARY

in ſynagogam iudeor. uſque. curauit eos omn̄s.

Oie.ii.menſ ſup̄ ſcrip̄. ypapanti ad ſcām mariā. ſcd luc̄. cap̄.iii. Poſtquā impleti ſunt dies purgationis eī. vſq; glām plebis tue iſrahel.

Die.v.menſ ſup̄ ſcrip̄. natat ſcē agathe. ſcd math. cap̄. cclxviii. Dix̄ ihs̄ diſcaplis ſuis parablin hanc. Simile ÷ regnū celor. x. uirginib. vſq; neq; horā.

Fer̄.iii.ſcd mar̄. cap̄.lxiii. Exiens ihc̄ de nau uidit turbā multā. vſq; abiit in montem orare. Milia hominū.

Fer̄.vi.ſcd math. cap̄.cxlvii. Veſpere aut̄ facto. Accesser̄ ad ihm̄. vſq; quinq;

Ebd̄.viii.poſt theophaniā. Die dominico ſcd luc̄. cap̄.lxxxvi. Conuocatis ihc̄ diſcaplis ſuis. vſq; euagl̄s. & curantes ubique.

Fer̄.iii.ſcd mat̄. cap̄.cliii. Accesserunt ad ihm̄ ab hierosolymis scribe. uſq; n̄ lotis manib. comquinant hominē.

Oie.xiii.menſ ſup̄ ſcrip̄. natat ſci ualentini. ſcd luc̄. cap̄.xcvi. Dicebat ihc̄ diſcaplis ſuis. Siquis uult p̄ me uenire. uſq; donec uideant regnū dī.

Fer̄.vi.ſcd luc̄. cap̄.lxxxiii. Facta ÷ in una dierū Aſcendens ihc̄ innauicalā. vſq; p̄dicans quanta illi ihc̄ fecisset.

Sabb. Scd mar̄. cap̄.lxxii. Surgens ihc̄ abiit in fines tyri & ſydonis. vſque & demonium exisset abea.

Ebd̄.viii. p̄ theoph̄. Die domē ſcd mat̄. cap̄.ccxxi. Dix̄ ihc̄ diſcaplis ſuis. Simile ÷ regnū celor. homini regi. vſq; pauci uero electi.

Ebd̄.x. p̄ theoph̄. ſcd mat̄. cap̄.clvii. Egressus ihc̄ secessit in partes tyri & ſydonis. vſq; & ſanata ē filia eī exilla hora.

Die.xii. natat ſcī gregorii confessoris. ſcd mat̄. cap̄.cclxiii. Dix̄ ihc̄ diſcaplis ſuis. Vigilate. vſq; constituet eum.

MA. Morgan Library 164

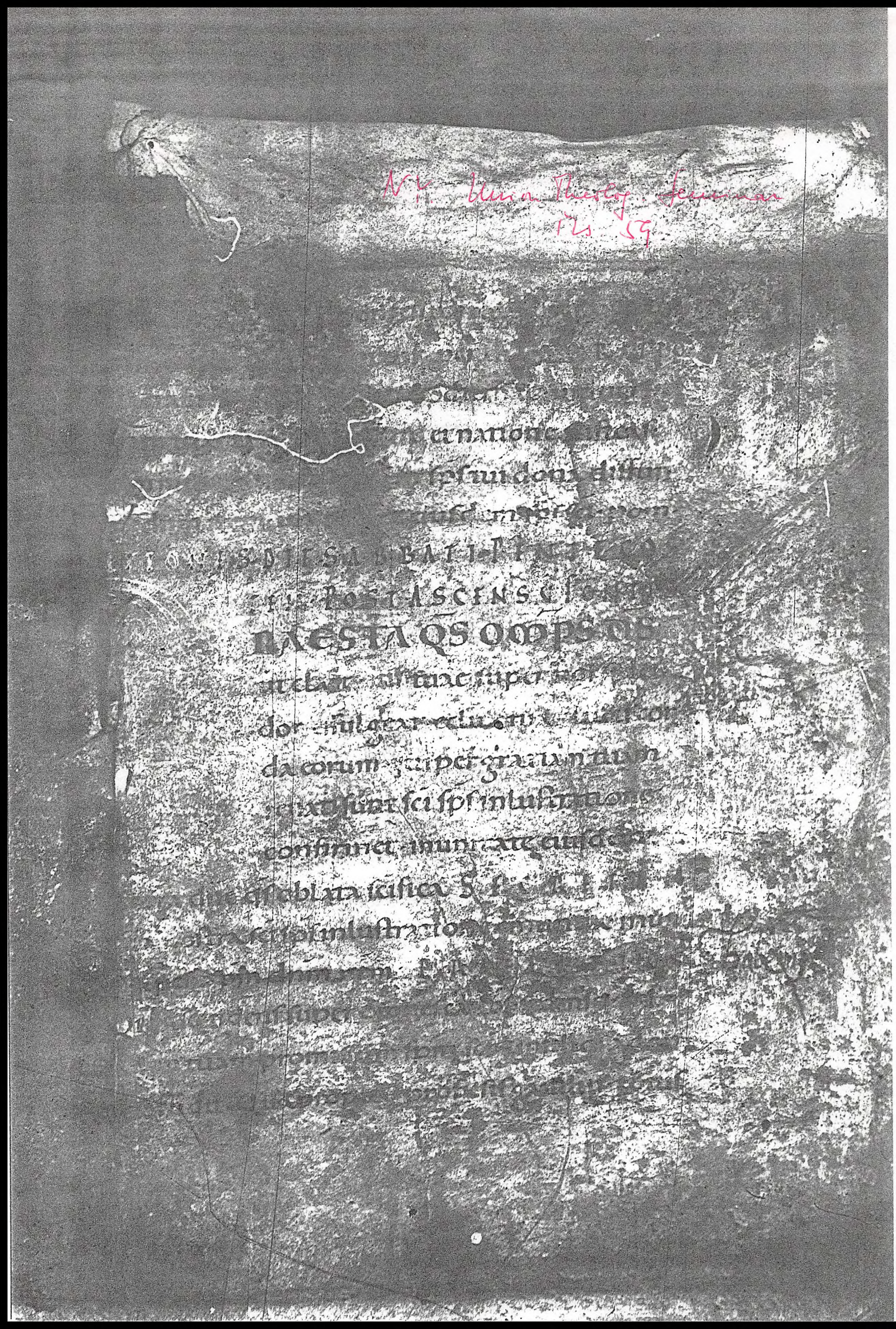
NY. P. Morgan L.B. M.651, ff.164

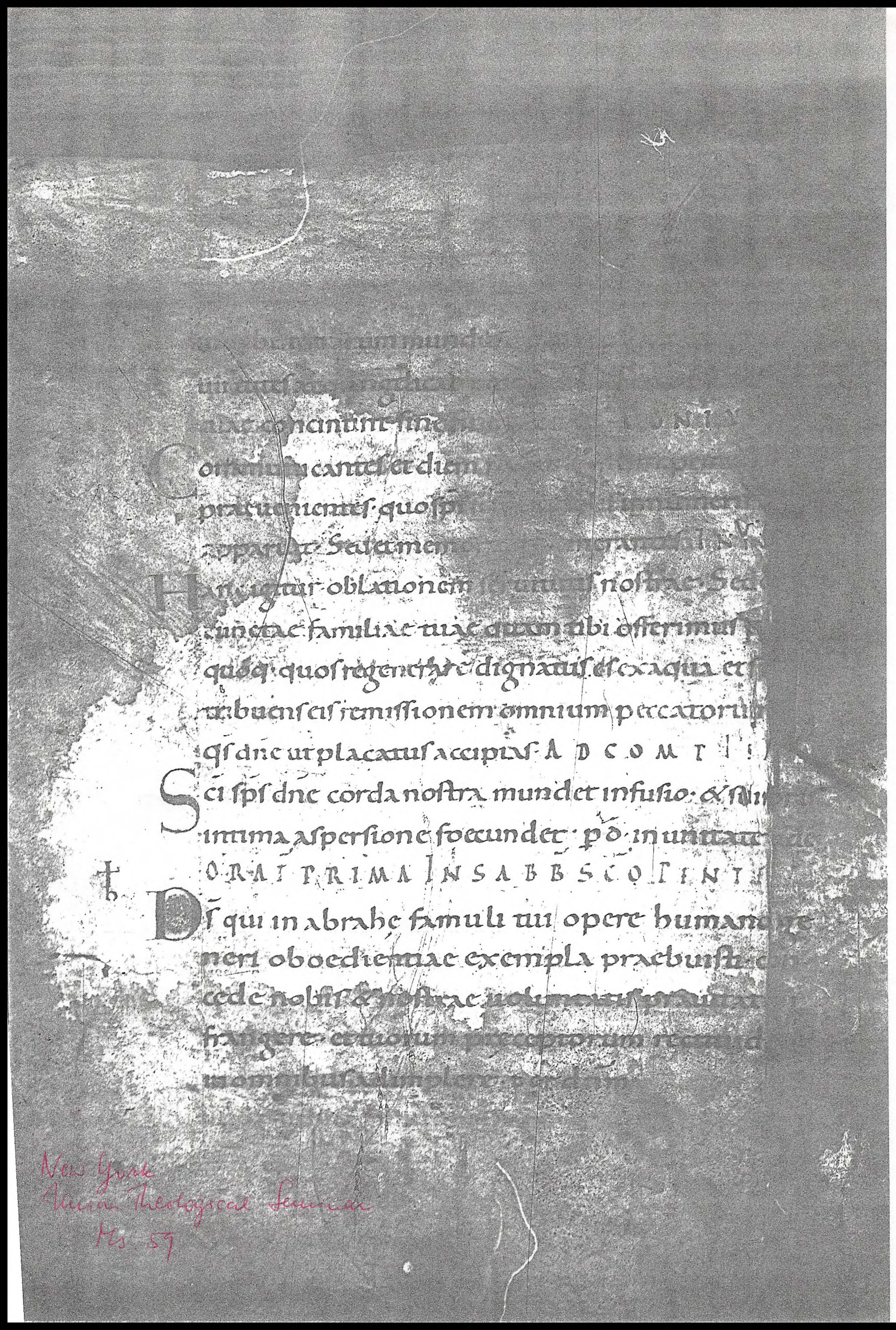
M651 f.164

NOT TO BE REPRODUCED WITHOUT
PERMISSION OF THE TRUSTEES OF
THE PIERPONT MORGAN LIBRARY

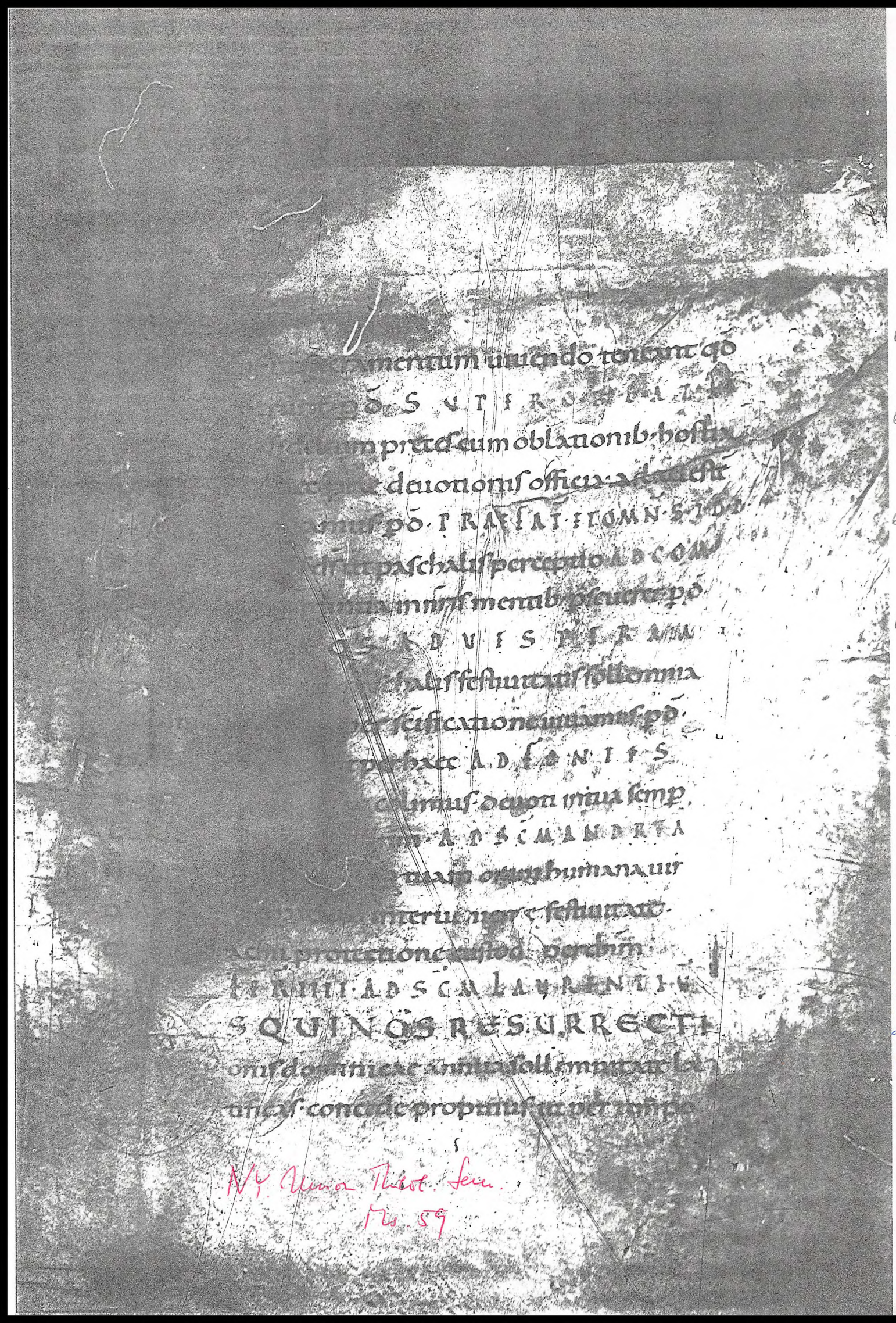
Nr. Illum. Theol. Lat.
Ms. 59

Pfeiffer
Saust.
792

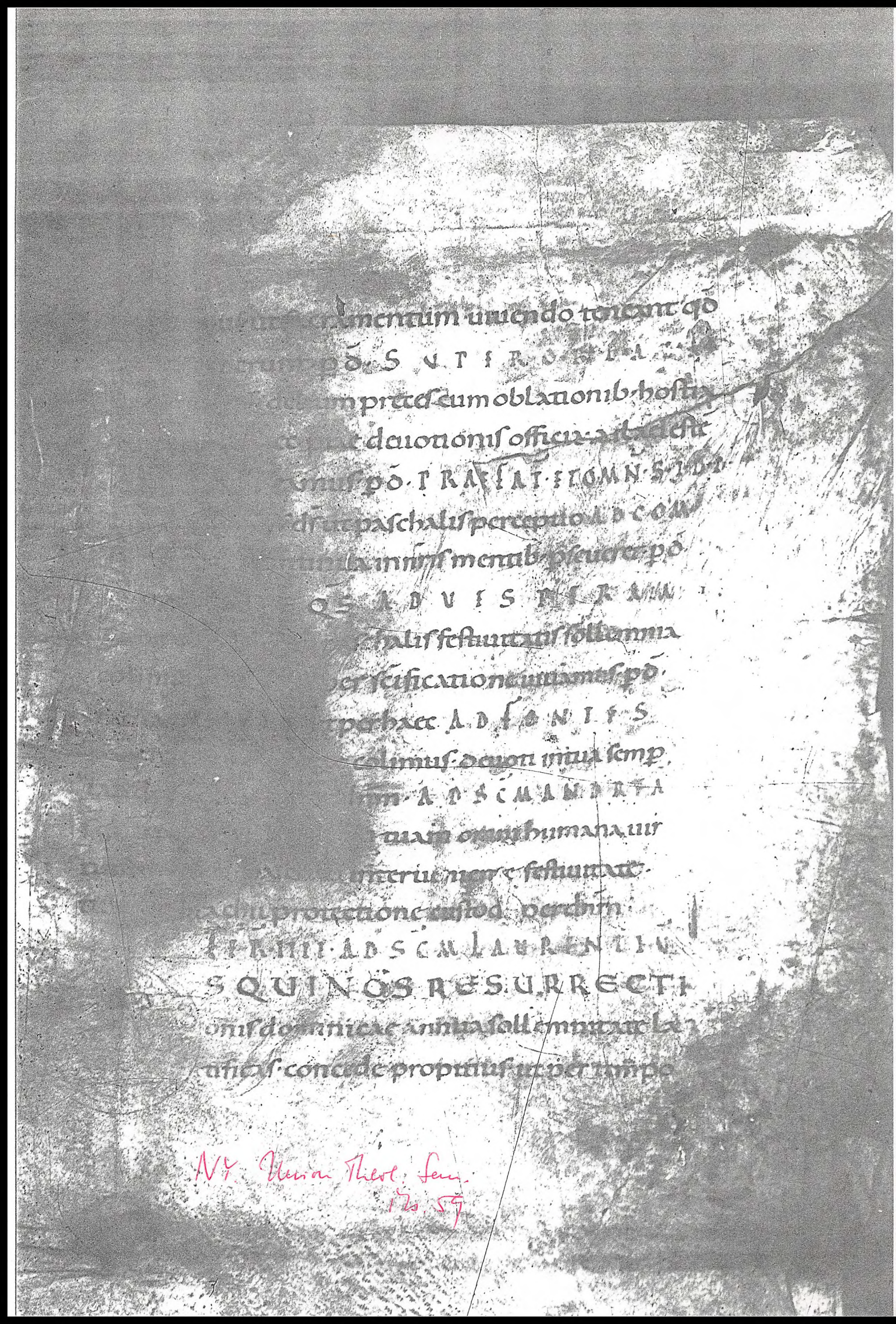

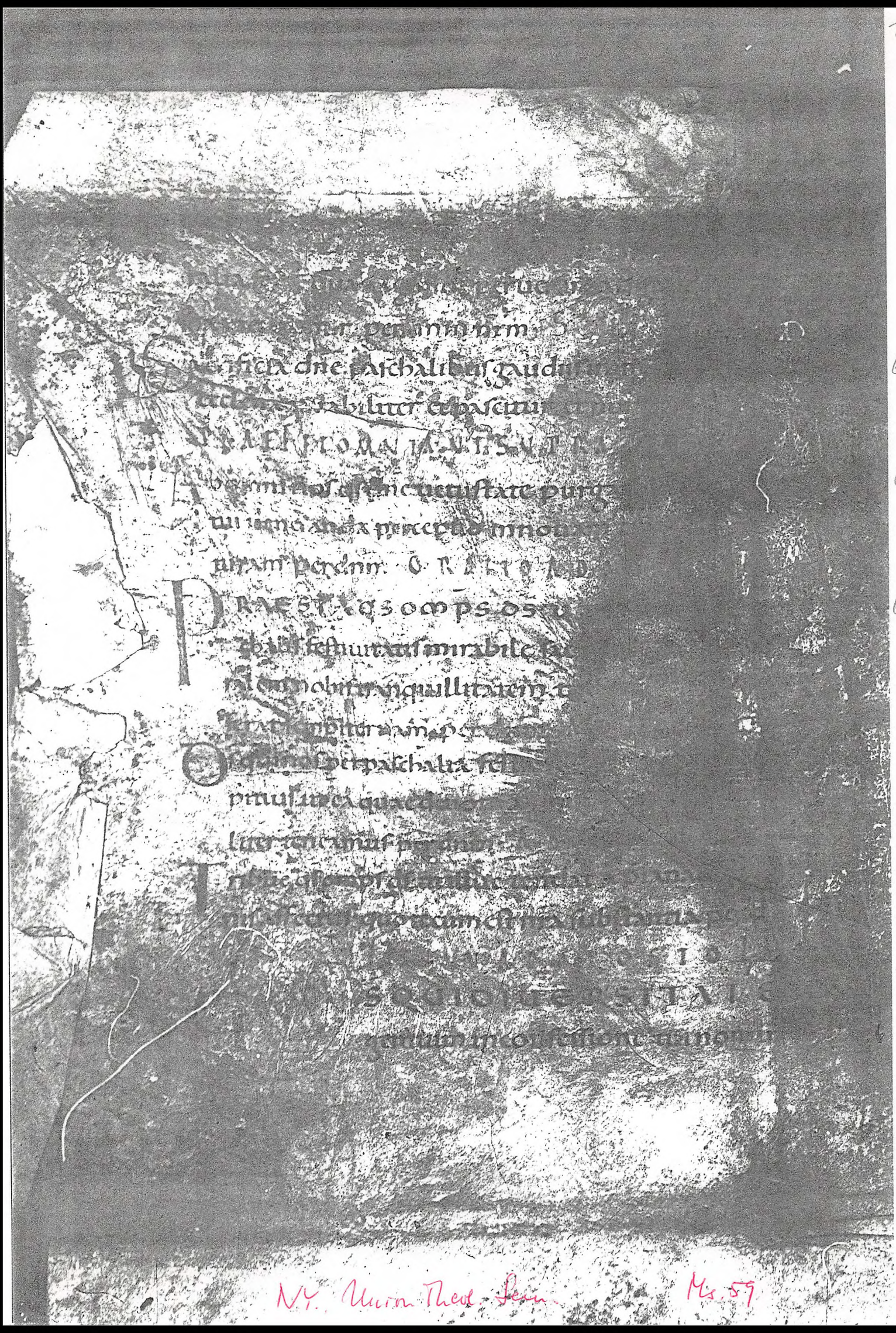

New York
Union Theological Seminary
MS. 59

N.Y. Union Theol. Sem.
Ms 59

642

645

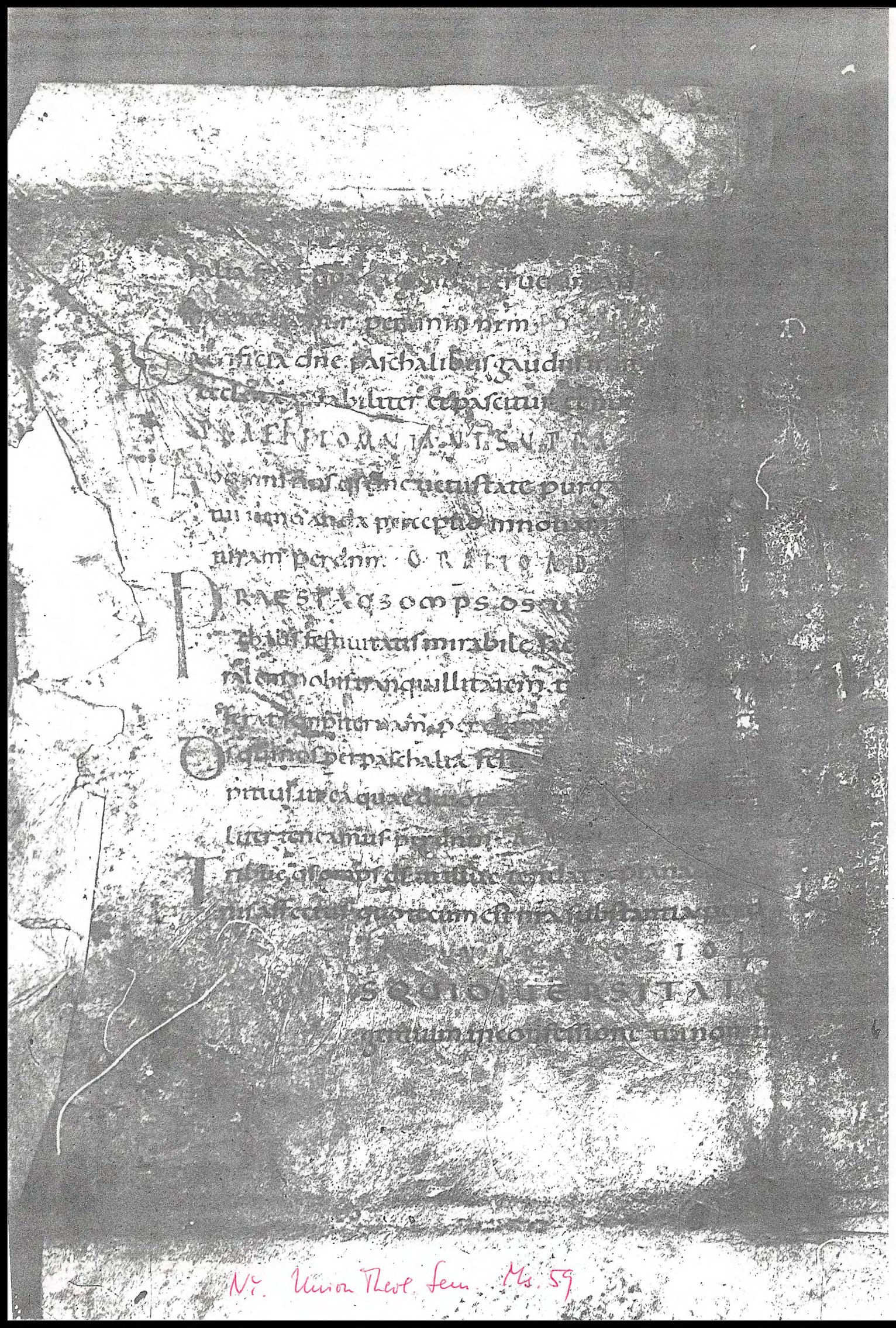
646

647

Fer. V in all

648

N.Y. Morgan Theol. Sem. Ms. 59

N.Y. Union Theol. Sem. Ms. 59

orbis · Haec descriptio · prima facta est apʃide ſyrię cyrino ·
Et ibant omnes · ut pfiterentur singuli in suam ciuitatem ·
Ascendit autem & ioseph a galilea de ciuitate nazareth in iu
dęam ciuitatem dauid quae uocatur bethleem · eo quod eet
de domo & familia dauid · ut pfiteretur cum maria despon
sata sibi uxore pregnante · Factum est autem cum eent ibi ·

FIGURE 1. M.651, f.85. [No. 8]

INCIPIT PROLOGVS·IIII·EVANGELIORVM·

PLVRES FUISSE QVI EVANGELIA
scripserunt · lucas euangelista testatur dicens · qm quidē multi
conati sunt ordinare narrationem rerum quae in nobis com
plętę sunt · sicut tradiderunt nobis qui ab initio ipsi uiderunt
sermonem & ministrauerunt ei . & pscuerama usq · ad psens
tempus monimenta declarant · quae aduersis auctoribus

FIGURE 2. M.781, f.17. [No. 9]

QVIS DILIGIT
ME · SERMONEM MEVM SERVABIT ·,
pater meus diliget eum · & ad eum ueniemus
& mansionem apud eum faciemus · Qui non diligit
me · sermones meos non seruat · Et sermonem quem au

ϕ · cxxxi ·
τ · l ·
ϖ · xc viii ·
Ω · xc vi
L · cxvi ·

FIGURE 3. M.781, f.215v. [No. 9]

M. Harrsen, Central European Mss. in the Pierpont Morgan Lib. (1958)

sacerdotum & seniores persuaserunt populis ut pe
terent barabban · ihm uero perderent · Respondens
autem preses ait illis · Quem uultis uobis de duobus
dimitti · At illi dixerunt · Barabban · Dicit illis
pilatus · Quid igitur faciam de ihu qui dicitur xpc ·
Dicunt omnes · Crucifigatur · Ait illis preses · Quid
enim mali fecit · At illi magis clamabant dicentes ·
Crucifigatur · Videns autem pilatus quia nihil pro
ficeret · sed magis tumultus fieret · accepta aqua
lauit manus coram populo · dicens · Innocens ego sum
a sanguine iusti huius · uos uidetis · Et respondens
uniuersus populus dixit · Sanguis eius super nos &
super filios nros · Tunc dimisit illis barabban · ihm
autem flagellatum tradidit eis · ut crucifigeretur ·

PLATE 22. GOSPELS. CHRIST CROWNED WITH THORNS
Salzburg, eleventh century. M.781, f.83v. [No. 9]

INCIP ARGVMENTVM SECVNDVM MATHEV·

MATHEVS EX IVDEA SICVT IN ORDINE PRIMVS PONI-
tur· ita euangelium in iudea primus scripsit· Cuius
uocatio addm̃ ex publicanis actib, fuit· Duorum in

FIGURE 1. f.12v.

In principium euangelii sui declarat dicens· Sicut tra-
diderunt nobis quia principio ipsi uiderunt· & ministri
fuerunt sermonis; unde euangelium sicut audierat
scripsit· actus uero apostolorum sicut uiderat ipse c̃
didit· Hic ergo quendam historicum ordinem tenuit·
& plura nobis gestorum dn̄i miracula reseruauit· ita

FIGURE 2. f.108v.

INCIPIVNT CAPITVLA
LECTIONVM EVANGELII ANNI CIRCVLI
ADMISSA·

In uigilia natt dn̄i· secd math·
cap· iii· Cum ees disponsata mater
ihu vsq· Ipse enim saluum faciet

In natt innocentum· scd math· cap· vi·
Ecce angelus dn̄i· insōns apparuit ioseph·
vsq· quō parareus uocabitur·

FIGURE 3. f.211.

PLATE 79. M.1. [No. 4]

N.Y.

N. Harrsen, Central European Mss. in the P. Morgan L.b. (1958)

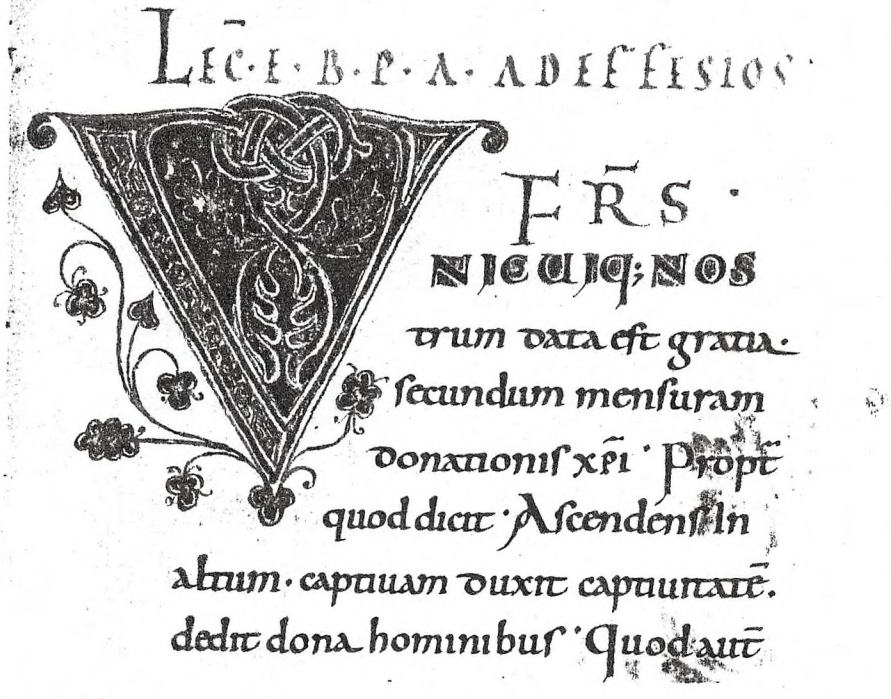

FIGURE 1. f.60.

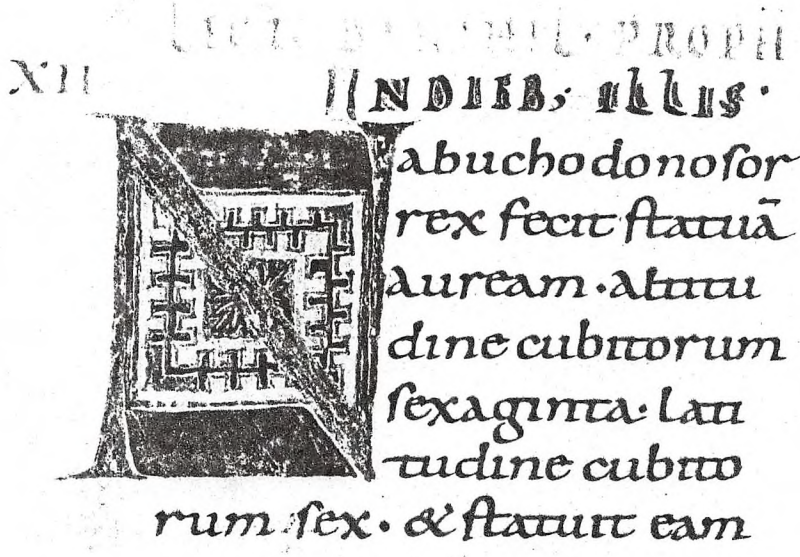

FIGURE 2. f.82v.

M. Harrsen, Central European Mss. in the Pierpont Morgan Lib. (1958)

NY.

Egressus ihe. secessit in partes tyri et sydonis. Et ec
ce mulier chananea a finibus illis egressa. clamauit
dicens. Miserere mei dñe fili dauid. filia mea male a
demonio uexatur. Et ñ respondit ei uerbum. Et ac
cedentes discipuli eius. rogauerunt eum dicentes.
O ñe. dimitte ea. quia clamat post nos. Ipse aut.
respondens ait. Non sum missus. nisi ad oues que pe
rierunt domus israhel. At illa uenit. et adorauit ēv
dicens. O ñe. adiuua me. Qui respondens ait. Non
est bonum sumere panem filiorum. et mittere ca
tulis. At illa dixit. Etiam dñe. Nam & catelli
edunt de micis. que cadunt de mensa dominorum
suorum. Tunc respondens ihe. ait illi. O mulier.
magna ē fides tua. fiat tibi sicut uis. Et sanata est
filia eius. ex illa hora. FER. II. SCDM IOH.

In illo t. Dixit ihc turbis iudeorum.
Ego uado et quaeretis me. et in peccato uro morie
mini. Quo ego uado. uos ñ potestis uenire. Dice
bant ergo iudei. Numqd interficiet semetipsum.
quia dicit. quo ego uado. uos ñ potestis uenire.

NY Pierpont Morgan Lib. G 41

G44 f 35

...S BE REPRODUCED WITHOUT
...PRESS PERMISSION OF THE TRUST... OF
THE PIERPONT MORGAN LIBRA...

om undebunt · Beati pacifici · qm filii dī uocabuntur.
Beati qui pſecutionē patiuntur ꝓpter iuſticiam · quō
ipſorum eſt regnum cēlorum · Beati eſtis cum male
dixerint uobis & pſecuti uos fuerint & dixerint om
ne malum aduersum uos · mentientes ꝓpter me ·
Gaudete & exultate · qm merces ura · copiosa est in
cēlis · IN NAT SCI MARTINI EPI ·

IN illo temp. Dixit ihc discip suis · parabolam hanc ·
Homo quida peregre pficiscens · Req in nat s Sylues
IN VIG SCI ANDREE APLI · SEQ SCI EVG · SCDM IOH ·

IN illo tempe. Stabat iohannes & ex discipulis
eius duo · & respiciens ihm ambulantem dicit · Ecce
agnus dī · Et audierunt eum duo discipuli loquentē.
& secuti sunt eum · Conuersus autem ihc & uidens
eos sequentes se · dicit eis · Quid quaritis ? Qui dixer
ei · Rabbi · quod dicitur interpatum magister: Ubi
habitas ? Dicit eis · Uenite & uidete · Venerunt et
uiderunt ubi maneret · & manserunt apud eū die
illo · hora autē erat quasi decima · Erat autē Andre
as frater symonis petri · unus ex duobus qui audie

NY. Pierpont Morgan Lib. G 44

644 f. 160

NOT TO BE REPRODUCED WITHOUT
EXPRESS PERMISSION OF THE TRUSTEES
THE PIERPONT MORGAN LIBRARY